

Хмельницький національний університет
Факультет міжнародних відносин і права
Кафедра міжнародної комунікації та політології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**Ліво-праві зсуви в політичних ідеях американської політики: причини
переходів з одного стану в інший**

Рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 052 Політологія

Освітня програма Політологія

Шифр

Виконав: студент 4-го курсу
група ПОЛ-21-1

Ігор ВАСИЛЬЄВ

Керівник
канд. політ. наук, доц.

Ольга ЗАСЛАВСЬКА

До захисту допускаю:
зав. кафедри міжнародної
комунікації та політології
канд. політ. наук, доц.

Ольга ЗАСЛАВСЬКА

16 06 2025 р.

Хмельницький 2025

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних відносин і права
 Кафедра міжнародної комунікації та політології
 Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
 Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
 Спеціальність 052 Політологія
 Освітня програма Політологія

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Завідувач кафедри міжнародної
 комунікації та політології
 Ольга ЗАСЛАВСЬКА
 «_____» _____ 2025 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ Васильєва Єгора Миколайовича

- 1. Тема кваліфікаційної роботи:** Ліво-праві зсуви в політичних ідеях американської політики: причини переходів з одного стану в інший
 Керівник кваліфікаційної роботи: канд. політ. наук, доцент Заславська О. О.
 Затверджено наказом ректора університету від 7 лютого 2025 р. № 23.
- 2. Строк подання студентом роботи на кафедру** _____ 20__ р.
- 3. Вихідні дані до роботи:** виборчі кампанії США(2000, 2008, 2016, 2020,2024 роки), концепції ідеологічного спектру Н. Боббіо, теорія політичного маятника та його динаміка в межах двопартійної системи США, соціологічні теорії електоральної поведінки, джерельна база: відкриті аналітичні й статистичні матеріали (Pew Research Center, Gallup, Brookings Institution, The New York Times, CNN, офіційні сайти партій), промови політиків, результати опитувань.
- 4. Зміст пояснювальної записки:** розглянути специфіку ліво-правих ідеологічних зсувів у політиці США, проаналізувати механізм дії політичного маятника в межах двопартійної системи, дослідити вплив соціально-економічних і моральних чинників на електоральні настрої, внутрішньопартійну поляризацію, роль незалежних виборців, а також визначити значення цих процесів для глобальної політики та зовнішньої стратегії інших держав.
- 5. Дата видачі завдання:** _____

Керівник _____ Заславська О. О.

Завдання прийняв до виконання _____ Васильєв Є. М.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів (розділів) кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапу роботи	Примітка
1	Вибір теми дослідження. Визначення об'єкта і предмета дослідження, постановка мети і завдань	до 22.01.2025 р.	виконано
2	Визначення теоретико-методологічних засад дослідження. З'ясування актуальності проблеми	до 02.02.2025 р.	виконано
3	Оформлення вступу кваліфікаційної роботи	до 14.02.2025 р.	виконано
4	I розділ кваліфікаційної роботи	до 04.04.2025 р.	виконано
5	II розділ кваліфікаційної роботи	до 06.05.2025 р.	виконано
6	III розділ кваліфікаційної роботи	до 01.06.2025 р.	виконано
7	Загальні висновки	до 03.06.2025 р.	виконано
8	Оформлення кваліфікаційної роботи	до 04.06.2025 р.	виконано
9	Попередній захист кваліфікаційної роботи	5.06.2025 р.	виконано
10	Захист кваліфікаційної роботи (відповідно до графіка)	18.06.2025 р.	виконано

Студент _____ Васильєв Є. М.

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Заславська О. О

АНОТАЦІЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Тема кваліфікаційної роботи: **Ліво-праві зсуви в політичних ідеях американської політики: причини переходів з одного стану в інший**

Студент Васильєв Єгор Миколайович

Керівник Заславська Ольга Олександрівна

Кваліфікаційна робота включає 62 сторінки, список використаних джерел складається зі 71 найменування.

Ключові слова: *поняття праві-ліві, політичний маятник США, «нові ліві», республіканська партія, демократична партія.*

Актуальність роботи полягає у тому, що в умовах глобалізованого світоустрою існуючий та можливий політичний вектор Сполучених Штатів Америки, який в свою чергу визначається політичною правою, або лівою ідеологією правлячої партії, важливо розуміти. Оскільки, дане знання дозволяє урядам країн, що тією чи іншою мірою відчують вплив США, підготуватися та раціонально використати свої ресурси для запобігання можливим наслідкам.

Перший розділ роботи присвячений визначенню класичного Європейського розуміння за Норберто Боббіо, понять «правий» та «лівий». А також, американського погляду на дані поняття. Після чого, проводиться порівняння обох визначень, для того щоб мати уявлення стосовно ключових особливих відмінностей в обох світоглядах. Це також, дозволило ознайомитися з терміном політичний маятник США та зрозуміти принцип його функціонування крізь призму американського трактування понять «правий» та «лівий».

У другому розділі розглянуто політичні настрої та мотивацію американських громадян перед голосуванням на президентських виборах у США, це дозволило визначити ключові політичні та соціальні кризи, які сприяли вибору тієї чи іншої партії, представника правої, або лівої ідеології. Це також стало можливо, з оглядом на розуміння функціонування політичного маятника та особливого розуміння понять «лівих» та «правих» в свідомості американського громадянина.

У третьому розділі було оглянуто еволюцію загальнонаціональної поляризації американського суспільства між правими республіканцями та лівими демократами, а також внутрішню поляризацію всередині останньої згаданої партії. Що дало можливість виокремити фактори, які ймовірно вплинуть на результат майбутніх президентських виборів США.

Випускник _____ Васильєв Є. М.

Дата подання кваліфікаційної роботи до захисту _____ 2025 р.

ЗМІСТ

ВСТУП 6

РОЗДІЛ 1. ЛІВИЙ VS ПРАВИЙ ПОГЛЯД НА СВІТ В

АМЕРИКАНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ 9

1.1 Класичне підхід до визначення понять «праві» та «ліві» 9

1.2 Інтерпретація понять «праві» та «ліві» крізь призму американської політичної культури 12

1.3 Ефект політичного маятника в США 19

Висновки до Розділу 1 24

РОЗДІЛ 2. ВПЛИВ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ НАСТРОЇВ ГРОМАДЯН

НА РЕЗУЛЬТАТИ ВИБОРІВ В США: КЕЙСИ ПЕРЕМОГ ДЕМОКРАТИВ ТА РЕСПУБЛІКАНЦІВ 25

2.1 Настрої американців перед виборами 2000 року та прихід до Влади Джорджа Буша Молодшого 26

2.2 Суспільні очікування перед президентськими виборами 2008 року та перемога Барака Обама 27

2.3 Настрої електорату перед президентськими виборами 2016 року та прихід до влади Дональда Трампа 29

2.4 Настрої американців перед президентськими виборами 2020 року та перемога Джо Байдена 37

2.5 Повернення до влади Дональда Трампа в 2024 році як результат суспільних очікувань громадян США 41

Висновки до Розділу 2 44

РОЗДІЛ 3. ПОЛІТИЧНА ПОЛЯРИЗАЦІЯ В США: ЕВОЛЮЦІЯ ТА

ПОТЕНЦІЙНІ НАСЛІДКИ ДЛЯ МАЙБУТНЬОГО ДЕМОКРАТІЇ 45

Висновки до Розділу 3 51

ВИСНОВКИ 52

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 54

ВСТУП

Актуальність теми. На сьогоднішній день посаду президента Сполучених Штатів Америки обіймає представник правої Республіканської партії Дональд Трамп. Його безпосереднім попередником був представник лівої Демократичної партії Джо Байден. Перед Байденом президентом також був республіканець, а ще раніше – знову демократ. Така послідовність свідчить про доволі динамічний характер змін політичних уподобань американського електорату. Проте, дана тенденція не була настільки ж помітною в більш ранні часи.

Якщо розглянути період 100 років з 1925 по 2025 рік, можна спостерігати картину, яким чином у минулому партії змінювали один одного. Зазвичай домінували демократи, адже сумарна кількість перемогв у виборах з боку демократів було 62 роки, проти 32 у республіканців. Республіканці почали особливо активно перемагати починаючи з 1980-х років. Своєю чергою, якщо сфокусуватися на меншому часовому періоді 25 років з 2000 по 2025 рік, можна спостерігати ту саму картину з початку вступу, коли республіканці та демократи особливо часто змінюють один одного.

Тобто, узагальнюючі вище написане, можна побачити доволі динамічний характер зміни вектору американської політики. Причини такого стану речей, а також причини перемоги в цей час республіканців, не дивлячись на минулу перемогу демократів, становить науковий інтерес даного дослідження.

Мета дослідження: з'ясувати причини популярності того чи іншого політичного спектру усередині США. Визначити основні принципи його зміни, а також з'ясувати чому на сьогоднішній день перемогла саме права Республіканська партія та виокремити фактори, які вплинуть на результат виборів у майбутньому.

Об'єкт дослідження: ідеологічні зміни в політичній системі США.

Предмет дослідження: динаміка ліво-правих зсувів у американській політиці та фактори, що їх зумовлюють.

Для досягнення даної мети в роботі поставленні наступні завдання:

- Окреслити класичне розуміння понять правий та лівий;
- Зрозуміти американське розуміння понять правий та лівий, а також порівняти його з класичним розумінням;
- Розкрити що означає термін політичний маятник США;
- Проаналізувати політичні настрої громадян США і зрозуміти причину приходу тієї чи іншої влади;
- Означити події минулого для знаходження факторів відповідальних за рух політичного маятника США;
- Охарактеризувати еволюцію політичної поляризації всередині США;
- Виокремити фактори, які можуть вплинути на результат наступних президентських виборів у США.

Стан вивченості проблеми. Вивченням проблематики об'єкта займалися американські політологи, соціологи та американські аналітичні центри. Найвідоміші американські політологи та соціологи: Abramowitz A. I. [7], Brennan M. [22], Viereck P. [71], Tayler P. [55], Russell K. [44], Hawkins M. [38] та інші. Також, здійснювалося вивчення американськими аналітичними центрами: Дослідницький центр П'ю (Pew Research Center), Корпорація Rand, Американський Інститут громадської думки (Gallup), Центр консервативної думки та досліджень (Kirk Center), Американська дослідницька компанія (Harris Poll), Інститут Брукінгса та інші.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі було застосовано порівняльний метод, зокрема, для аналізу відмінностей між класичним європейським розумінням понять «правий» і «лівий» та американським поглядом. Контент-аналіз, задля вивчення політичних програм, виступів та передвиборчих програм кандидатів у президенти США. Історико-генетичний метод, для того щоб дослідити еволюцію поляризації американського суспільства та рух політичного маятника. «Кейс-стаді», щоб ознайомитися з

детальним аналізом конкретних виборчих циклів. А також, системний аналіз, для виокремлення основних чинників, які впливають на ідеологічні зсуви американців.

Наукова новизна. У дослідженні було проведено комплексний аналіз причин і механізмів ліво-правих ідеологічних зсувів в американській політиці з урахуванням специфіки національної особливої політичної культури США. Було обґрунтовано відмінності між класичним європейським і американським трактуванням понять «правий» та «лівий». Виявлено ключові соціальні та економічні фактори, які сприяють періодичному коливанню політичного маятника США. Проаналізовано зовнішню та внутрішню поляризацію США та її вплив на майбутній курс держави. Визначено можливі тренди майбутніх політичних змін у США на основі історичних закономірностей.

Практична значимість. США відповідає критеріям наддержави, адже має економічне, культурне, ідеологічне і політичне домінування. Оскільки вона займає таке положення, вона часто має змогу вирішувати долю і розвиток як окремих країн, так і усього світу загалом. Не виключенням є і Україна. Саме тому розуміння політичних настроїв американців і принципів їх часом різких змін є доволі важливим завданням для нас, особливо, в період складної ситуації в Україні.

РОЗДІЛ 1. ЛІВИЙ VS ПРАВИЙ ПОГЛЯД НА СВІТ В АМЕРИКАНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Для американського суспільства притаманний дещо інакший погляд і розуміння буденних речей ніж нам, жителям Європи. Не є винятком і їхнє розуміння різних політичних концепцій. Навіть поняття «демократія» та «лібералізм» в свідомості американського та європейського громадянина має відмінності.

Наприклад, у своїй книзі «*Liberal Democracy and Political Science*» професор Джеймс Уїлбер Сізер виділяє індивідуалізм та складну систему поділу влади як такі характеристики, що є складовими американської демократії [23]. Ці характеристики контрастують з європейськими, де часто спостерігається посилена роль держави та акцент на соціальному забезпеченні. Таким чином, дійсно спостерігається різниця в розумінні політичних концепцій у державах, що на перший погляд сповідують однакові цінності.

Саме тому, для того щоб виконати мету даного дослідження, необхідно, по-перше, визначити загально прийняте європейське розуміння таких понять як «праві» та «ліві», а по-друге, розглянути їх крізь призму американської свідомості. Це, а також розгляд поняття політичного маятника США, буде завданням даного розділу.

1.1 Класичне підхід до визначення понять «праві» та «ліві»

Для початку необхідно з'ясувати класичний підхід в розумінні понять, що знаходяться в заголовку даного підрозділу для того, щоб порівняти їх з розумінням американців. Для визначення цих термінів буде використане трактування італійського філософа, а також минулого сенатора Італії Норберто Боббіо, його думки були викладенні в книжці «*Left and Right The Significance of a Political Distinction*». Ось що Норберто пише виокремлюючи одну із рис, за

якою можна простежити різницю між двома поглядами: «ліві прагнуть рівності, а праві – нерівності» [21, с.8].

Таким чином, Норберто Боббіо демонструє свій погляд на розділення політичного спектру, де ліві виступають за прагнення соціального та економічного вирівнювання, а праві за визнання та підтримку «природної», або «продуктивної» нерівності.

Цим визначенням Норберто Боббіо позначає лівих як політичну силу, що ставить за основну мету викорінення нерівності в суспільстві та сприяння соціальній справедливості та інклюзивності. Цим самим він наголошує і прямо зазначає: «Рівність є соціальним благом» [21, с.12]. Підкреслюючи також, що ліві представники прагнуть до створення умов, за якими кожен член суспільства може реалізувати свій потенціал завдяки справедливому розподілу ресурсів та можливостей.

Автор зазначає, що в розумінні послідовників лівих цінностей: «Рівність – це якісна частина нашого життя, така як дохід, громадські послуги та довкілля... Рівність дає можливість кожному члену суспільства вважатися особистістю, на відміну від абстрактної тоталітарної ідеї рівності, яка характеризується усуненням тих, хто не є однаковим» [21, с.131].

Тобто, за Боббіо ліві виступають не виключно за економічне вирівнювання, а також за соціальну інклюзію, що є основним елементом їхньої ідеології.

В свою чергу, розбираючи визначення правих за Боббіо, автор вказує, що на протигагу лівим, представники протилежного боку політичного компаса тяжіють до нерівності як ключового елементу утворення суспільства, яке до того ж, за поглядами правих представників, є природним явищем.

Боббіо для підкріплення своєї тези цитує італійського політолога Доменіко Фізикелла: «праві засновані на нерівності» [21, с.131]. Таким чином, він вказує на віру правих в нерівність як те, що є неминучим для існування суспільства, і навіть більше того, сприяє його продуктивності. Боббіо наводить приклад ліберальної перспективи: «Ліберали ніколи не вважали нерівність у

достатку людей самим по собі злом, вони розглядали це як побічний продукт ефективної економіки» [21, с.137]. Таке визначення нерівності говорить про акцентування правих на індивідуальній свободі та ринкових механізмів, які, на їх думку, винагороджує заслуги та ініціативи.

Також, під час порівняння даного визначення з американським розумінням, особливо важливо відмітити, що за Боббіо праві можуть підтримувати традиційні цінності та ієрархію, але як він пише: «асоціація правих із традиціоналізмом зрозуміла, але часто вводить в оману» [21, с.13].

Цю обставину він пояснює тим, що праві послідовники не завжди сповідують релігійні та консервативні погляди, а також, їх підтримка індивідуалізму часто супроводжується державною критикою за надмірне втручання тієї в особисте життя людей. Ось що Боббіо каже на цей рахунок: «Нещодавно праві висунули аргумент про те, що впровадження соціальної політики у сучасних державах загального добробуту підірвало почуття спільноти, усунувши особисту відповідальність індивіда» [21, с13].

Підводячи загальний знаменник у поясненні визначення правих за Боббіо, праві поєднують підтримку свободи з ідеєю нерівності як рушія розвитку суспільства.

Концепція запропонована Норберто Боббіо стверджує про можливість класифікувати людей з різними політичними поглядами завдяки дихотомії рівність-нерівність та свобода-авторитаризм, таким чином помірковані ліві та праві однаково сповідують демократичні цінності, проте їх каменем спотикання стає ідея існування чи не існування природної людської рівності. В свою чергу крайні ліві та крайні праві мають спільну симпатію до авторитарних методів правління, однак, так само як і минула категорія поміркованих осей, конфліктують з приводу питання «чи є людина від природи рівною?».

1.2 Інтерпретація понять «праві» та «ліві» крізь призму американської політичної культури

Після того як було дане класичне визначення понять лівий та правий в контексті опису політичних поглядів різних людей, ми маємо змогу проаналізувати як ці поняття розуміють американці і в кінцевому підсумку зробити порівняння. Це дозволить створити в голові картину, яка дасть більше розуміння про сучасний стан речей в американському суспільстві.

Модель, яку запропонував Боббіо, можна розглядати як універсальну, що в теорії можна застосувати на більшості суспільств. Як мінімум вона добре застосовується для аналізу європейських країн, проте, як було вказано ще на початку даного розділу, американці формувалися в дещо інакшій специфічній політичній культурі, якій притаманний капіталізм, індивідуалізм і де традиційно існує лише дві домінуючі партії, які базуються на раніше перерахованих цінностях. Саме через ці обставини ми маємо змогу виокремити ключові відмінності американських лівих та правих від класичних (європейських).

На даному історичному етапі не можна однозначно стверджувати, що американські ліві, яких прийнято відносити до демократичної партії, це - класичні європейські соціалісти, хоча такі тенденції до метаморфози існують, про що буде згадано у наступних розділах.

Однак, станом на сьогоднішній день, ліві демократи хоч і виступають за соціальні програми, захист прав меншин і рівні можливості для всіх, що являється спільною ідеєю з європейськими соціалістами, перші врешті обмежуються юридичною рівністю та соціальною інклюзією і не тяжіють до радикального економічного перерозподілу.

Дану обставину, а саме відсутність радикальних соціалістів, проясняє колишній політолог Теодор Дж. Лові у своїй статті «Why Is There No Socialism in the United States? A Federal Analysis (1984)». Він це пояснює тим, що сама структура американської конституції, зокрема федералізм та поділ влади, перешкоджала появі соціалістичної партії, оскільки двопартійна система та

електоральний механізм (переможець отримує всі голоси округу), створює перепону для появи нових партій, включно з соціалістичними [70, с.374-375].

В свою чергу, праві американці врешті мають спільну схожість з визначенням Боббіо, наприклад, вони також розглядають нерівність, як результат власних досягнень, однак відмінність від європейських правих полягає в наступному, як згадувалося при визначенні Боббіо, праві не обов'язково ототожнюються з консерватизмом та релігійністю, однак саме для американців це майже синоніми.

Якщо звернутися до статті «Political Conservatives and Religion in Politics» американського політолога Флоридського Атлантичного Університету, Маркуса Ховкінса, можна ознайомитись з наступною цитатою: «Християни, євангелісти і католики, як правило, приймають ключові аспекти консерватизму, які включають обмежений уряд, фінансову дисципліну, вільне підприємництво, сильну національну оборону і традиційні сімейні цінності. Ось чому багато консервативних християн стають на бік республіканців у політиці. Республіканська партія найбільше асоціюється з відстоюванням цих консервативних цінностей [38]».

Якщо згадати, що республіканці визнаються і асоціюються з правим сегментом політики, з наведеної цитати стає очевидним консервативний і релігійний характер правих в США. Також, тримаючи в голові те, що консерватизм це саме права цінність в свідомості американців, його релігійний характер підтверджує книга «A Condensation of Russell Kirk's The Conservative Mind», яка є скороченим описом праці американського політолога Рассела Кірка про американський консерватизм. Цитата: «Перше, що турбує сучасних консерваторів - це відродження духу і характеру, під яким Кірк має на увазі оновлення релігійних ідеалів, що є єдиним надійним фундаментом для життя, яке варто прожити» [44, с.57].

Таким чином, робиться висновок, що консерватизм в Америці тісно пов'язаний з релігійною етикою і це контрастує з європейськими правими, які знову ж таки за визначення Боббіо, по-перше, не завжди сповідують

консерватизм, а по-друге, навіть сповідуючи його пов'язують це не з релігією, а з аристократичним правлінням та монархією.

Також, варто взяти до уваги відношення до такої цінності як свобода. Класичне визначення, яке належить Боббію, розглядає свободу як нейтральну цінність, тобто свобода включена в дихотомію Боббію напроти авторитаризму. Праві і ліві за цим визначенням або підтримують сильну владу, або ні. В свою чергу Американці обидвох сторін політичного компасу розглядають свободу як центральну цінність. Прихильники як демократів, так і республіканців не посягають на свободу, через що навіть не постає питання збільшення авторитарності влади їх партії фаворита. Навпаки, коли якась з партій на думку громадян починає проявляти ріст авторитарної політики, або навіть підтримку авторитарної політики іншої країни, як праві так і ліві можуть утримуватися від голосування, або взагалі консолідуватися і почати голосувати проти своєї партії.

Президентські вибори в США 2016 року підтверджують наведену тезу. Ось які дані публікує американський журнал «Newsweek»: «Згідно з аналізом Спільного дослідження виборів до Конгресу 2016 року, 80% тих, хто проголосував за Сандерса, незалежного кандидата, на праймеріз Демократичної партії, зробили те саме за Клінтон, коли вона зіткнулася з Трампом через кілька місяців після цього. Більше того, 12 відсотків тих, хто підтримав Сандерса, насправді проголосували за Трампа [50]».

Щоб зрозуміти контекст даної цитати, треба прояснити той момент, що частина демократично налаштованих громадян США воліли бачити кандидатом від їх партій політика Берні Сандерса, однак через його поразку кандидатці Гіллари Клінтон, сталася подія наведена в цитаті вище. Але більш цікава причина, по якій та сама частина не підтримала свого кандидата від демократів Гіллари, вони звинувачували її у нібито елітарній політиці, тобто її зв'язках з елітою і подальшу роботу не на народ, а саме на зазначене коло еліт.

Наприклад, CounterPunch – незалежне видавництво, яке представляє той самий прошарок лівих, що утрималось голосувати за Гіллари, або голосувало проти неї, пише наступні речі: «Мабуть, очевидно, що мало хто, і вже точно не

розумна, кмітлива і хитра пані Клінтон, кусатиме руки, які її так щедро годують. Ми також повинні припустити, які зобов'язання і обіцянки дала славетна пані Клінтон своїм дуже щедрим благодійникам. Як сенатор, вона мала можливість представляти, бути співавтором і голосувати за вигідні для них закони. Як держсекретар, вона могла лобіювати такі закони в урядах по всьому світу. Можна лише уявити, яку владу вона мала б на посаді президента Сполучених Штатів, щоб принести користь тим, хто допоміг їй здобути цю посаду. [30]».

Дана цитата прив'язана до аналітики джерел доходів президентської компанії Клінтон і робить висновок, що звичайні громадяни не могли б зібрати 2 мільярди доларів для неї: «Пані Клінтон або вже збрала, або, як очікується, збере понад 2 мільярди доларів, щоб придбати чотирирічну оренду Білого дому. Можливо, вона хотіла б, щоб громадськість повірила, що працьовиті громадяни Сполучених Штатів, які щодня працюють в магазині чи офісі, збирають пожертви в розмірі \$5,00 та \$10,00, що в сумі дає \$2 мільярди. Однак, це не так. Президентська кампанія пані Клінтон фінансується тими ж організаціями, які фінансують її та благодійну організацію її чоловіка, і цей список включає щонайменше 118 осіб та компаній, які лобіювали Державний департамент, коли пані Клінтон була Державним секретарем [30]».

Це дослідження не цікавить достовірність даної аналітичної статті, але цей матеріал цікаво оглянути з точки зору розуміння думок та мотивації противників кандидата в президента Гіллари Клінтон. Якщо це зробити, можна підтвердити тезу про звинувачення Клінтон від частини лівих у елітарній політиці. А також, підтвердити більш раню тезу про голосування або утримання від нього з боку певного сегменту політичного крила проти свого ж кандидата у випадку підозрілості того у зв'язках з елітою і тим самим імпліцитного прояву авторитарності, яка в свою чергу є протиставленням свободи.

Подібний випадок, коли прибічники свого політичного крила виступили проти свого ж кандидата, є також і у республіканській партії. Наприклад випадки, коли праві політики вирішили виступити проти Дональда Трампа під час його посади на чолі президента США у 2016-2020 роках.

Колишній конгресмен від республіканської партії, а наразі представник Лібертаріанської партії США Джастін Аамш, після того як був представлений 448 сторінковий документ, який звинувачував російський уряд у допомозі Дональду Трампу під час президентської кампанії 2016 року, одразу почав виступати проти нього, про що повідомляє видавництво Washington Post: «Аамш написав, що після прочитання 448-сторінкового звіту, він дійшов висновку, що команда Мюллера не тільки показала, що Трамп намагався перешкоджати правосуддю, але й що генеральний прокурор Вільям П. Барр навмисно спотворив висновки. Він додав, що мало хто з членів Конгресу навіть читав звіт Мюллера [24]». Після чого приводиться конкретна цитата Аамша: «Всупереч зображенню Барра, звіт Мюллера показує, що президент Трамп вчинив конкретні дії і модель поведінки, які відповідають порозу для імпічменту [24]».

Також інший правий політик сенатор Ренд Пол виступив проти правок Трампа, який розширяв FISA – закон федерального характеру про процедури пов'язані з фізичним і електронним наглядом та збором інформації про громадян, які перебувають на території США. Він вважав, що це порушення свободи і суперечить конституції США, через що зробив власну правку: «Моя поправка зупиняє уряд від стеження за американськими громадянами без ордеру від нормального суду, встановленого відповідно до статті 3-тньої Конституції [68]».

Наведені випадки протистояння лівих та правих американців своїм же представникам при владі, доводить що свобода у американців це центральна цінність для обидвох сегментів політичних крил і це, як раніше було згадано, відрізняє американське розуміння про лівих та правих від класичного, де свобода виступає в якості нейтральної цінності.

Ще однією відмінністю розуміння американців про поняття ліві та праві від класичного розуміння Боббіо це те, що американці обирають свою приналежність до лівих, чи правих прив'язуючи ці поняття до конкретних питань.

Тобто, для американців чітко визначено, що якась із двох партій: праві Республіканці, або ліві Демократи, мають вивірене бачення щодо переліку питань, які найбільше хвилюють суспільство Сполучених Штатів Америки. Наприклад, праві виступають за вільне володіння вогнепальною зброєю, в той же час ліві проти цього. Імміграція, податки, аборти праві виступають проти всього цього, коли ліві за все перераховане. Це вступає всупереч з класичним розумінням, адже як було згадано раніше, Боббіо поділяє правих і лівих не за конкретними питаннями, а за двома осями свобода-авторитаризм і рівність-нерівність, що означає, за Боббіо як праві так і ліві можуть виступати однаково за чи проти з приводу одних і тих самих питань, які не стосуються двох зазначених осей і про це, до речі, свідчить пара випадків.

Перший випадок, коли дві ліві іспанські партії, які раніше позиціонували себе як союзників, «Podemos» та «Комуністична партія Іспанії», посварились з питання щодо постачання зброї для України в якості підтримки тієї у війні з росією. Дискусія виникла по причині того, що одна із сторін вважала правильною політику пацифізму, а інша не підтримала її заради допомоги зовнішньому союзнику [28], що демонструє глибоке ідеологічне розходження.

Другий випадок вже стосується правих європейських партій, у 2024 році німецька партія «Альтернатива для Німеччини» була виключена із європейського парламенту своїм же ідеологічним союзником партією «Ідентичність та демократія». Вона це зробила через те, що ведучий кандидат від «Альтернатива для Німеччини», Максिमіліан Крах висказав свою думку, яка стверджувала що не всі члени Ваффен-СС були злодіями [31]. Партія «Ідентичність та демократія» заявила що подібні слова дискредитують праву ідеологію, яка і так потерпає репутаційні ризики, через загально прийняту думку стосовно того, що Гітлер і його націонал-соціалістична партія була яскравими прикладом реалізації крайне-правої політики. Німецьку партію «Ідентичність та демократія» у цьому питанні, також підтримали інші праві європейські партії, французька «Національне об'єднання» та італійська «Ліга» [31].

Тобто, узагальнимо і ще раз проговоримо, американське розуміння правих та лівих прив'язане до конкретних питань, в той час як класичне розуміння Боббіо більш універсальне і включає можливі протистояння між представниками однієї ідеології, які, як свідчать приклади, можуть статися і стаються.

Щоб не виникало деяких питань з приводу даного тезису, потрібно проговорити один момент, так відповідь на минуле питання також демонструвало боротьбу всередині двох різних ідеологій, але з боку американців. Здавалось би за це можна зачепитися і стверджувати, що у такому випадку різниці немає і внутрішньо ідеологічна боротьба характерна як американському, так і класичному розумінню понять лівий та правий, однак різниця врешті існує.

Якщо ми говоримо про боротьбу всередині однієї ідеології в американському суспільстві, ми бачимо, по наведеним раніше прикладам, що конфлікт стається, коли один із ідеологічних союзників переконаний, що другий йде проти тієї цінності, яка є центральною не лише для одного з політичних крил, а й для всього американського суспільства в цілому. В наведених прикладах цією цінністю виступала «свобода», з питань, які не стосуються загальноприйнятих цінностей, у правих і лівих сформовано чітке бачення, через що ідеологічні союзники між собою не сперечаються.

В свою чергу, європейські праві та ліві не мають такого ж чіткого набору цінностей всередині своїх ідеологій, через що характер їх конфлікту серед ідеологічних союзників з ретроспективи виглядає, як конфлікт ідеологічних противників в США.

Для прикладу, відповідь на питання абортів чітко визначає людину у політичне крило в США, однак Європейські праві і ліві можуть сперечатися з даного питання навіть зі своїми ж ідеологічними союзниками. Звісно, даній обставині сприяє різниця політичних культур Європи та США, для перших характерна багатопартійність, а для других двопартійність.

Виявивши декілька ключових відмінностей, ми маємо змогу підвести проміжний підсумок у даному розділі і структурувати ключові відмінності між класичним поняттям праві і ліві з розумінням цих понять в свідомості громадян Сполучених Штат Америки.

Перша ключова різниця полягає в наступному. Ліві в США не виступають за радикальний перерозподіл благ, адже в США існує загальнонаціональна цінність, така як повага до капіталізму. В свою чергу, праві тісно пов'язані з релігійним традиціоналізмом та чітко з ним асоціюються. Для класичного визначення правих, традиціоналізм не зобов'язаний носити релігійний характер, а також, що більш важливе, праві, в класичному розумінні, в принципі не тотожні традиціоналізму, або релігії окремо.

Друга ключова відмінність у розумінні понять правих і лівих між класичним визначенням та США, це свобода і відношення до неї. Для американців свобода - ключова загально національна цінність, яку підносять в абсолют і яку поділяють обидві партії, як ліві демократи, так і праві республіканці. В той же час для європейців свобода виступає нейтральною цінністю, яка лише допомагає диференціювати правих і лівих як між собою, так і в межах кожної із політичних позицій.

Третя, остання, зазначена в даному дослідженні відмінність, це прив'язка понять праві-ліві до конкретних соціальних питань у США, що не характерно для класичного розуміння цих понять.

Розібравшись з класичним розумінням, що таке лівий та правий в контексті політичної позиції, а також порівнявши це з американським поглядом на ці поняття, ми маємо змогу перейти до наступного пункту даного розділу і розглянути визначення терміну політичного маятника США. Після чого зробимо загальний висновок і перейдемо до наступного розділу.

1.3 Ефект політичного маятника в США

Термін політичний маятник в контексті політичної системи Сполучених Штатів Америки означає циклічну зміну влади. Тобто, за умови існування лише двох партій: лівих демократів та правих республіканців, вони змінюють один одного в керуванні США. Суть цього явища полягає в тому, що американці схиляються міняти політичний курс своєї країни після певного періоду домінування однієї партії. Цей механізм являється формою саморегуляції політичної системи, зупиняючи концентрацію влади в руках однієї з двох існуючих партій і створюючи динамічний баланс, чергуючи владу між демократами та республіканцями, які в свою чергу мають різне бачення в управлінні та політичному курсі Сполучених Штатів Америки [7 с.13-14].

Як вже було зазначено, даний феномен можливий лише завдяки неодноразово згаданому в даному дослідженні принципу двопартійної системи, яка і визначає політичний ландшафт Сполучених Штатів. Ця система склалася історично, вдало забезпечує стабільність для даної країни, але як мінус, дана система не дає можливості для третьої партії потрапити на політичну арену. Однак даний мінус нівелюється за рахунок вищеописаного особливого погляду на поняття правих та лівих, завдяки чому переважна більшість громадян США можуть споглядати свої політичні погляди в одній із двох представлених найбільших партій: у лівій Демократичній та правій Республіканській партіях.

Ось що про це пише посольство Сполучених Штатів в Данії у своєму навчальному матеріалі по електоральній системі США: «Виборча система в США називається двопартійною. Це означає, що дві партії домінують на політичному полі на всіх трьох рівнях влади. У США цими двома партіями є Республіканська партія та Демократична партія. До інших партій, які часто називають «третьми партіями», у США належать Партія зелених, Лібертаріанці, Конституційна партія та Партія природного права [60]».

Дана цитата підтверджує саме двопартійний характер електоральної системи Сполучених Штатів, це підтвердження було необхідно, оскільки декілька разів у тексті дослідження приписувалась двопартійність для США і відповідно було б доречно підтвердити даний тезис.

Наступна цитата: «У США політичним кандидатам не обов'язково отримувати більшість голосів - тобто понад 50% голосів - для того, щоб бути обраними. Натомість, кандидатам потрібна переважна більшість голосів - тобто вищий відсоток голосів, ніж у інших кандидатів, які балотуються на посаду. Оскільки Демократична і Республіканська партії є двома найбільшими партіями в США, кандидати від цих двох партій, як правило, отримують більшість голосів. Тому інші менші партії часто залишаються неуспішними на виборах. Тому американці, чиї політичні цінності тісно пов'язані з кандидатами від однієї з третіх партій, можуть замість цього голосувати за Демократичну або Республіканську партію. Вони роблять це для того, щоб гарантувати, що їхній голос буде використаний для кандидата, який має більше шансів на перемогу. Таким чином, двопартійна система залишається в силі [60]».

Друга цитата підтверджує вже другий тезис, а саме те, що двопартійність не заважає переважній частині громадян голосувати за кандидата, який здатний репрезентувати їх цінності, оскільки Демократи та Республіканці мають подібні цінності до третіх партій. А значить більшість американців, які прямо не асоціюють себе з однією з двох найбільших партій, все рівно залишаються задоволені, по наведеній вище причині. Дана обставина, як вже було раніше згадано, забезпечує стабільність політичній системі Америки, та створює сприятливе підґрунтя для циклічного функціонування політичного маятника.

Перейдемо до ключових аспектів, що впливають на коливання політичного маятника США. По-перше, суспільне сприйняття ефективності правлячої партії, якщо громадяни США стикаються наприклад з економічною кризою такою як економічна криза 2008 року, або соціальним потрясінням, як рух Black Lives Matter, суспільство схильно вбачати в цьому провину актуальної правлячої партії і відповідно на наступних виборах голосувати за її противника. Наразі ми зупинимося лише на згадці про цей фактор. Оскільки, він відіграє неймовірно сильну роль у хитанні політичного маятника, йому буде присвячений наступний окремий розділ.

По-друге, вплив на політичний маятник неабияк здійснюють демографічні чинники, наприклад регіональні відмінності, південні штати, які зазвичай є пост-аграрними і від цього зберегли певний консерватизм, такі як Техас, Алабама, Теннессі, Південна Кароліна і т.д., зазвичай голосують за Республіканську партію, в той час більш урбанізовані регіони, а саме Нью-Йорк, Каліфорнія та їм подібні, роблять свій вибір у бік Демократичної партії.

Про те що подібна поляризація значно впливає на хід виборів і тим самим на рух політичного маятника говориться в статті від «Pew Research Center». До прикладу, вони пишуть наступне: «Внаслідок соціальних, культурних, економічних, релігійних, гендерних, поколінних і технологічних змін американці дедалі більше поділяються на спільноти з однаковим мисленням, що відображає не лише їхню політику, але й демографічні показники. Результатом цього стало зростання ворожості однієї партії до іншої на основі ідентичності, яка виходить далеко за межі політичних питань. Сьогодні демократи і республіканці більше не зупиняються на незгоді з ідеями один одного. Багато хто в кожній з партій тепер заперечує факти іншої сторони, не схвалює спосіб життя іншої сторони, уникає сусідства, ставить під сумнів мотиви іншої сторони, сумнівається в патріотизмі іншої сторони, не переноситься джерела новин іншої сторони і привносить різні системи цінностей в такі ключові соціальні інститути, як релігія, шлюб і батьківство. Вони ніби належать не до конкуруючих партій, а до чужих племен [55]».

З даної цитати ми розуміємо ворожий емоційний стан один до одного з боку прихильників різних партій в США, однак нас більше цікавить саме пункт про демографічні показники, що впливають на поляризацію суспільства. Тобто, ми можемо зрозуміти, що проживання людей в різних кутках країни імпліцитно впливає на їх політичні уподобання, що в свою чергу підтверджує вищенаведений тезис, який стверджував про вплив демографічного показника на зсуви у політичному маятнику Сполучених Штатів Америки.

Політичний маятник також має певні особисті обмеження. Оскільки часті зміни політичного курсу можуть призводити до нестабільності у довгостроковому плані, наприклад для реалізації різних реформ, таких як реформа про охорону здоров'я, або кліматичній політиці, так як потребують послідовної стратегії їх впровадження, що звісно важко реалізується в умовах, коли відбувається часта зміна влади з однією політичною картиною бачення світу на її протилежного конкурента.

Про те, що дане обмеження політичного маятника негативно впливає на ефективність медичних реформ, можливо простежити у звіті від The Lancet Countdown за 2020 рік [55]. В свою чергу, підтвердженням про даний негативний вплив, але саме на екологічну політику говориться в статті від «The New York Times»: «Президент Трамп зробив демонтаж федеральної кліматичної політики центральним елементом своєї адміністрації. Новий аналіз, проведений Rhodium Group, показує, що ці зміни призведуть до збільшення викидів, які спричиняють потепління планети. Очікується, що разом ці заходи призведуть до того, що до 2035 року в атмосфері з'являться додаткові 1,8 мільярда метричних тон парникових газів [57]».

Тобто, з даної цитати стає зрозуміло, що як тільки в білому домі республіканці замінили демократів, екологічна політика не просто сповільнилася, а в цілому повністю змінила свій характер. Якщо екстраполювати обидва приклади з негативним впливом частотої зміни уряду на згадані реформи, але ще на якусь іншу політику, можна підтвердити початковий тезис, який стверджував про подеколи негативний вплив політичного маятника.

Адже, часті зміни в середині уряду сповільнюють реалізацію деяких реформ і в кінцевому підсумку може призвести до політичної нестабільності. Парадоксально, але саме це виступає водночас плюсом, оскільки дозволяє суспільству корегувати політичний курс своєї країни, завдяки регулярним виборам.

Висновки до Розділу 1

У результаті аналізу проведеного в даному розділі було встановлено, що поняття «праві» та «ліві» в американській політичній свідомості мають суттєві відмінності від класичного європейського розуміння. Якщо для європейського контексту визначення згаданих раніше понять полягає через протистояння рівності та нерівності, а також, свободи й авторитаризму, то в США розподіл здійснюється переважно за ставленням до конкретних суспільно-соціальних питань.

Крім того, в американській політичній культурі свобода виступає загальнонаціональною цінністю, яку поділяють як ліві, так і праві. Це формує унікальну модель ідеологічного протистояння в межах двопартійної системи.

Також, було проаналізовано феномен політичного маятника США, який виконує функцію періодичної зміни влади між двома партіями як відповідь на суспільні запити.

Отже розуміння специфіки американських уявлень про ідеологічний спектр є ключовим для подальшого дослідження причин ліво-правих зсувів у політичному курсі США.

РОЗДІЛ 2. ВПЛИВ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ НАСТРОЇВ ГРОМАДЯН НА РЕЗУЛЬТАТИ ВИБОРІВ В США: КЕЙСИ ПЕРЕМОГ ДЕМОКРАТІВ ТА РЕСПУБЛІКАНЦІВ

Після ознайомлення з першим розділом даного дослідження, стає зрозуміло, що для американського суспільства притаманна двопартійність, завдяки особливій політичній культурі, що дає змогу сфокусувати увагу на настроях людей з приводу лише двох основних партій Демократична та Республіканська, а треті партії та настрої стосовно них, зачіпляти по мірі необхідності.

Окрім того, встановлено що на зміну партій у США, впливає політичний маятник, чий рух значною мірою визначається конкретними настроями в суспільстві, які в свою чергу можна простежити завдяки різним соціальним потрясінням та кризам. Одразу можна згадати зв'язок визначення лівих та правих за американським розумінням, оскільки воно відрізняється від класичного уявлення тим, що американські ліві та праві прив'язані до конкретних питань. З цього нам стає зрозумілим причина, по якій американці при появі тієї чи іншої соціальної вимоги робить свій вибір стосовно відповідної політичної партії.

Виходячи з даної обставини, для того щоб мати розуміння причин переходу влади від лівих Демократів до правих Республіканців і навпаки, з'являється, як вже було проговорено, необхідність ознайомитися з настроями у суспільстві під час правління тієї, чи іншої партії.

Для цього завдання потрібно обрати конкретний період, оскільки аналіз всієї історії приходу до влади тієї чи іншої партії буде потребувати занадто багато часу. До того ж, це не є необхідним, оскільки існує дуже цікавий часовий проміжок, а саме період за останні 25 років з 2000 по 2025 рік, цей проміжок часу цікавий тим, що під час нього можна простежити значні соціальні потрясіння, які своєю чергою призвели до частого партійного чередування, коли

Республіканська та Демократична партія змінювали одна одну із підвищеною частотою.

Тобто, 2000-2008 виграє Республіканська партія на чолі з Джорджем Бушем молодшим, 2008-2016 Республіканців замінюють Демократи на чолі з Бараком Обамою, 2016-2020 Демократів знову зміщають Республіканці разом з Дональдом Трампом, 2020-2024 Демократи, представлені Джо Байденом, повертають собі владу і на останніх виборах в 2024 їх знову зсуває Республіканська партія і знову на чолі з Дональдом Трампом.

Отже, як вже було зазначено, цей проміжок часу особливо цікавий і відповідно почати дослідження варто з 2000 року, приходу Джорджа Буша Молодшого та Республіканської партії до влади в США.

2.1 Настрої американців перед виборами 2000 року та прихід до Влади Джорджа Буша Молодшого

Як раніше було згадано, у 2000 році пост президента США зайняв Джордж Буш Молодший, кандидат від Республіканської партії, він переміг свого опонента від Демократичної партії Альберта Арнольда Гора Молодшого, або як його скорочено називають в суспільстві Ел Гор. І щоб зрозуміти причину перемоги Джорджа Буша і поразку Ел Гора можна звернутися до різних джерел, які прояснять нам настрої суспільства у той часовий проміжок і відповідно стане зрозуміло, що саме вплинуло на рух політичного маятника в правий бік.

До 2000 року можна відзначити, що настрої в США характеризувалися певною втомою від правління демократів, що зумовлено рядом факторів. Першим чинником став скандал з Монікою Левінські. Чинний в той момент президент Біл Клінтон найняв її на посаду стажерки у Білий дім, а згодом мав з нею сексуальний контакт. Громадське обурення спричинив факт, що ці події мали місце безпосередньо в Овальному кабінеті, через що до президента від демократів Біла Клінтона виникла претензія стосовно підриву моральності у

стінах Білого дому [6]. Другим чинником стала економічна невизначеність, яка виникла через її спад після буму доткомів у 2000 році [3].

Усі ці обставини створили конкретні запити у суспільстві, на яких вдало зіграв Джордж Буш Молодший. У своїй передвиборчій компанії він пообіцяв знизити податки, у чому виборці вбачали послаблення свого тягаря, викликаного економічною проблемою, а також, Буш пообіцяв зробити акцент на традиційних цінностях [34]. А саме на такі цінності створився запит у суспільстві, яке залишалося приголомшене після згаданого раніше скандалу з участю Біла Клінтона.

У підсумку, можна простежити, що антидемократичні настрої у суспільстві, в даному контексті антидемократичні означає негатив до Демократичної партії, а не до демократії як ідеології, призвели до правого зсуву політичного маятника США. Однак, у 2008 році маятник змінив свій рух у протилежний лівий бік.

2.2 Суспільні очікування перед президентськими виборами 2008 року та перемога Барака Обами

Причини, згідно яких суспільство повернуло свій вибір у бік лівих демократів, знову носять економічний характер, праві Республіканці на чолі з Джорджем Бушем Молодшим не виправдали покладених на них очікувань і не змогли закрити відповідні запити суспільства, навіть більше, у 2007 році почалася економічна криза, яка отримала повний масштаб у 2008 році, набувши всесвітній характер, ця криза була прозвана «Велика рецесія», або «Світова фінансова-економічна криза».

У допущені даної економічної кризи звинуватили Джорджа Буша Молодшого та його адміністрацію, наприклад, американський економіст, лауреат Нобелівської премії з економіки «за аналіз ринків з асиметричною інформацією» написав цілу статтю для політичного журналу «Vanity Fair», де висказав вищезгадане звинувачення: «З нехтуванням найелементарнішими

правилами фіскальної етики адміністрація продовжувала знижувати податки навіть тоді, коли вона здійснювала нові дорогі програми витрат і розпочала фінансово руйнівну «війну за вибором» в Іраку. Бюджетний профіцит у 2,4% валового внутрішнього продукту (ВВП), з яким Буш вступив на посаду, за чотири роки перетворився на дефіцит у 3,6%. Сполучені Штати не переживали такого повороту з часів глобальної кризи Другої світової війни [65]».

Тобто, з даної цитати ми розуміємо, що обіцянка Буша знизити податки не змогла закрити запити американського суспільства і навпаки тільки погіршила ситуацію, а оскільки з минулого розділу ми дізналися, що праві і ліві у американців асоціюються з конкретними питаннями, ми можемо дійти висновку, що як тільки американці не задоволені методами вирішення якоїсь з політичних проблем з боку однієї з партій, вони можуть і, як видно з наведеного прикладу, звертаються до іншої партії.

Однак, не тільки економічна, ще й інша, частково пов'язана з нею проблема, похитнула політичний маятник США у лівий бік. У останній наведеній цитаті було згадано про війну в Іраку початою Бушем, проте це не єдина ним почата війна, також була розпочата військова компанія в Афганістані.

Обидві розпочаті війни, по-перше, знову ж таки робили додаткове навантаження на і так підірвану економіку. Таким чином, за даними Стокгольмського інституту дослідження проблем миру, військові витрати США зросли з 304 мільярдів доларів у 2001 році до 617 мільярдів доларів у 2008 році. За оцінками даного звіту до 2008 року війни коштували США близько 900 мільярдів доларів, причому більша частина цих витрат припадає на Ірак. Ці витрати призвели до зростання бюджетного дефіциту з 236 мільярдів доларів у 2000 році до 458 мільярдів доларів у 2008 році, що було сприйнято американським суспільством як відтік ресурсів від внутрішніх потреб, таких як охорона здоров'я та освіта [43].

По-друге, обидві війни неминуче призвели до людських американських втрат, зокрема 4 221 загиблих в Іраку та 630 в Афганістані, а також до

психологічних травм ветеранів 20% з яких отримали ПТСР [67]. Дані обставини викликали хвилю антивоєнних протестів у 2007 році.

Наприклад, опис одного з протестів від видання Washington Post: «Марш тисяч протестувальників, які вимагали припинення війни в Іраку, вчора вдень перетворився на хаос біля Капітолія, де сотні людей розглядалися на землі в символічному «вмиранні». Поліція заарештувала 189 осіб, у тому числі 10, які, за словами організаторів, були ветеранами війни [49]».

По-третє, дані розпочаті війни призвели до падіння репутації Сполучених Штатів Америки серед інших країн, у звіті від Pew Research Center відзначається падіння прихильності до американців з 2000 року по 2008 рік у Британії з 83% до 53%, в Німеччині з 78% до 31%, в Турції з 52% до 12% тощо [36].

Всі ці фактори призвели до виснаження американського суспільства війною, про що, до речі, свідчить згаданий раніше звіт, за яким 54% американців виявили бажання зменшити глобальну присутність США [36].

Тобто, окрім запиту американського суспільства з приводу поліпшення стану економіки, додався новий запит завершити війни і сконцентруватися на внутрішніх проблемах. І оскільки на той час праві республіканці не задовільнили ці потреби американців, вони звернулися до протилежної партії до лівих демократів, які вчасно підхопили настрої суспільства.

Барак Обама, кандидат від Демократичної партії по-перше, пообіцяв вивести американські війська з інших країн у своїй передвиборчій програмі, а по-друге, як перший афро американський кандидат від великої партії, втілював символ змін, залучаючи молодь, зокрема афроамериканців, явка серед яких зросла на 4,9% порівняно з 2004 роком і прогресивних виборців. Його гасло «Yes We Can» стало потужним закликком до єдності та символом змін у політичній системі [14; 52].

2.3 Настрої електорату перед президентськими виборами 2016 року та прихід до влади Дональда Трампа

Вибори президента США 2016 знову показали зміну руху політичного маятника США, на цей раз він повернув у правий бік, вернувши владу Республіканській партії та її представнику Дональду Трампу. Причини даної обставини знову, як стало традицією при зміні ліво-правого, або право-лівого вектору - економічні, однак тут ситуація більш цікава.

Повертаючись до першого розділу даного дослідження, можна згадати, що при визначенні американського розуміння лівих, ми відзначали що для американців бути лівим не те саме, що бути лівим в європейському розумінні.

Тобто, переважно американський лівий не виступає за радикальний перерозподіл економічних ресурсів і в своєму нутрі залишається вірним ідеям капіталізму, що є корінною різницею між ним і європейським лівим. Однак, в тому ж першому розділі ми відзначали, що існують певні метаморфози в американському розумінні лівих ідей, які створюють ризики до їх перетворення на європейські, або дуже схожі на їх розуміння. Дані метаморфози американських лівих ідей варто оглянути, адже саме вони частково пояснюють причину поразки демократів на виборах 2016 року.

Варто також відзначити, що США – це країна, яка в обличчі всезагального світового співтовариства визнана оплотом демократії та лібералізму. Проте, протягом історії всередині неї відбувались певні зворушення та кризові становища, частину яких ми розбирали раніше, і саме через які створилося сприятливе підґрунтя для метаморфози американських лівих в класичних соціалістів. Далі таких американських лівих, які мають більше схожого з європейським соціалістами, аніж з лівими в американському більш капіталістичному розумінні, ми будемо називати «новими лівими» для того, щоб запобігти плутанини.

Повертаючись до випадків, які послугували народженню «нових лівих», необхідно ненадовго відмотати хронологію часу даного дослідження назад, на початок ХХ ст. В ході індустріального розвитку, через зріст кількості робітників і відповідно необхідності захисту їх прав, популярність отримала третя партія

під назвою Соціалістична партія Америки, згодом від цієї партії відкололася інша третя партія Комуністична партія США, яка здобула прихильність на фоні великої депресії. Проте, ця партія була придушена в період холодної війни і все пануючого страху перед «червоною загрозою», який вітав у суспільстві в ті часи.

Також, можна відзначити, що масові протести проти війни у В'єтнамі в 1970-тих роках і масові протести проти расової дискримінації афроамериканців, теж можна назвати відображенням зросту ідей «нових лівих» [23].

Як і колись, зараз можна спостерігати нову хвилю популярності «нових лівих» поглядів. В жовтні 2020 року компанія YouGov опублікувала опитування, де потрібно було оцінити ту чи іншу ідеологію і воно показало, що 31% американців позитивно оцінює соціалізм, 45% соціал-демократів і 10% комунізм [69]. Якщо соціал-демократи ще відносяться до традиційного лівого розуміння лівих, ідеї соціалізму та комунізму однозначно характеризують «нових лівих»

Саме «нові ліві» американці стали кістяком масштабної протестної акції «Захопи Волл-стріт», яка відбулася за часи правління Барака Обами і яка певною мірою посприяла програшу демократів та перемозі республіканців на виборах президента США 2016 року.

Дана протестна акція розпочалася, коли редактори канадського радикального антиспоживчого журналу «Adbusters» Калле Ласн та Міка М. Уайт 2 лютого 2011 року запропонували провести акцію в знак протипливу корпорацій на демократію, протипзбільшення нерівності в збагачені та відсутності покарання для тих, хто спричинив глобальну економічну кризу. Вже 13 липня вони у своєму блозі прямо закликали людей вийти на мирне захоплення Волл-стріт, також їх призив підтримала хакерська інтернет група Анонімус.

Восени 17 вересня відбувся захват вулиці Волл-стріт. Протестуючі зайняли парк Зукотті та створили там постійний наметовий табір. 28 вересня протестуючих підтримало декілька профспілок, включно з Союзом

транспортних працівників, що налічує приблизно 40 000 учасників [62]. Через два дні біля головного нью-йоркського правоохоронного відділу тисяча демонстрантів пройшлися з транспарантами, на яких відображалася критика поліції. Це відбулося через відеоролик, де в чотирьох жінок один із поліцейських бризнув слезоточивим газом [53].

Першого жовтня було заарештовано 700 протестувальників, через те що ті загатили проїзду частину при спробі перетнути Бруклінський міст, але до 2 жовтня відпустили більшу частину, крім 20 заарештованих, яким пред'явили звинувачення в хуліганстві [13]. Через одинадцять днів 13 жовтня, мер Нью-Йорка Блумберг виступив із заявою про необхідність звільнення парку Зукотті для його прибирання наступного ранку о 7:00. Але протестувальники відмовилися піти і тому влада відклала прибирання парку.

Через неділю 20 жовтня на протестувальників почали приходити скарги від жителів на засіданні спільної громади, вони жалілися на неадекватні санітарні умови, насмішки та переслідування з боку протестуючих, один з жителів пожалівся: «вони справляють нужду біля наших порогів» [61]. Тому 15 листопада, після півночі поліція направила протестувальникам повідомлення про необхідність покинути парк, через антисанітарні та небезпечні умови. У тому ж повідомленні вони зазначили, що протестувальники зможуть повернутися у парк після прибирання, але без спальних мішків, брезенту та наметів. Вже через годину поліція почала виводити протестувальників з парку, проте більша частина його покинула самостійно [15]. Таке рішення міського управління зустріла опір з боку судді Нью-Йорка і вже на ранок 15 листопада Національна гільдія адвокатів США повідомила, що отримала положення суду про можливість повернутися протестувальникам назад у парк разом зі своїм інвентарем [46].

Більше 30 тисяч людей повернулося у парк Зукотті та інші місця в місті вже 17 листопада. В цей же день протестувальники оточили огорожений парк ЛентСпейс, який належить церкві поряд і почали перелізати огорожу. Поліція заарештувала 58 людей, які намагалися це зробити [47].

Напередодні Нового року 31 грудня протестувальники знову зайняли Зукотті і почали зносити барикади у парку та складати їх в одну гірку по центру парку. Поліція викликала підкріплення, але була відкинута протестувальниками, вони відзначили Новий рік у парку та вийшли з нього, направившись до дороги по Бродвею. Через десять днів 10 січня нового 2012 року барикади навколо парку були прибрані, а поліція оголосила нові правила, які висунув власник, за якими протестувальники більш не могли залишатися на ночівлю у парку Зукотті. Після цього протестувальники зосередилися на захопленні банків, штаб-квартир корпорацій, засідань ради директорів, невикуплених за іпотекою будинків, кампуси коледжів та університетів і самої Волл-стріт.

За весь час цього протесту влада Нью-Йорка витратила 17 мільйонів доларів, а також цей протест, який відбувався протягом 2011 року змусив їх закласти додаткові 6 мільярдів на понаднормову оплату праці поліцейських на новий 2012 рік [1].

Загалом в 2012 році рух повністю видихнувся і згідно опитування від Ipsos/Reuters, лише 9% повністю розділяють ідеали руху «Окупуй Волл-стріт» [54]. Проведення даної протестної акції сильно вичерпала бюджет Нью-Йорка та стала яскравим відображенням метаморфози традиційних лівих американців у «нових лівих».

Причина через яку учасників акції «Захопи Волл-стріт» можна сміливо визначити як «нових лівих» це те, що вони є прихильниками ідей соціалізму, адже виступали з критикою капіталістичної системи. Прагнення протестувальників передавалися закликами справедливого перерозподілу грошей, оскільки вони вважали, що всі гроші акумульовані в 1% населення зверх-заможних людей. Вони також вважали, що уряд має обов'язково забезпечити всіх однаковим економічним успіхом, однаково високим рівнем життя, однаковою освітою та іншими подібними привілеями незалежно від вартості виконання загальної зрівнялівки.

Тобто протестуючі мали вимоги, аналогічні класичним соціалістам, але самі не розуміли, як цього можна досягти, про що свідчить випадок, записаний

на відео та викладений на відеохостинг YouTube, коли президент Euro Pacific Capital Inc., Пітер Шифф запитав у протестуючих, яка відсоткова норма податків для таких як сам Шифф здається їм справедливою. Всі хто знаходився поряд з ним не знайшли відповіді на це питання, проте вони продовжили настоювати на відмінні податкових обмежень, які були прийняті президентом Бушем. Після цього опитувач пояснив, що їх відміна призведе до того, що таким як він доведеться віддавати половину свого прибутку і запитав «чи це справедливо?». На що протестувальники продовжували кричати, що 1% має платити справедливу частину податків [56].

Також, варто відмітити, що ці протестувальники, як і «нові ліві» в цілому, в переважній своїй частині являлися антисемітами, що по своїй суті вписується в канони соціалізму, адже, як писав сам Карл Маркс: «Яка мирська основа єврейства? Практична потреба, своєкорисливість. Який мирський культ єврея? Торгашество. Хто його мирський бог? Гроші [48]»

В підтвердження тези про антисемітизм учасників «Occupy Wall-Street», можна звернутися до відповідних численних відеороликів від очевидців подій на згаданому раніше відеохостингу YouTube, таким чином, на одному з них до репортера звертається чоловік, який говорить: «чому євреї борються з нами? Тому що ви отримуєте гроші, ось чому ви боретесь, євреї», через деякий час він викрикує: «ти не знаєш англійської, вали в свій Ізраїль», інший чоловік також додає: «ваша країна досі втрималася через податки американських громадян [11]».

Все вище перераховане, вимоги до радикального економічного перерозподілу та антисемітизм, характеризує «нових лівих» та їх масштабний прояв через протест «Окупуй Волл-стріт», як таких лівих, що за своєю суттю максимально наближені до класичних лівих соціалістів. Іронічно, але як було сказано ще на початку даного підрозділу, саме вони частково посприяли поразці лівих демократів.

Якщо пригадати перший розділ, а саме розбір відношення американців до такої цінності як свобода, то можна згадати, що той самий випадок, який

частково вплинув на перемогу республіканця Дональда Трампа і поразку його конкурента демократки Гіллари Клінтон, вже був освітлений ще тоді. Але тепер розглянемо даний випадок більш детально.

Потрібно відзначити, що окрім виборів президента США, існують також вибори всередині двох лідируючих партій Республіканській та відповідно Демократичній. Ці вибори називають праймеріз, в них голосують лише учасники конкретної партії. Процедура праймеріз також була згадана ще у першому розділі, однак не була чітко описана, тому, на всяк випадок, відзначимо, що результат голосування на праймеріз вирішує, який член партії буде представляти кандидата в президенти США.

Відповідно, під час голосування на праймеріз від демократів 2016 року, було два основних кандидата: Гіллари Клінтон та Берні Сандерс. Перша зазначена кандидатка в кінцевому підсумку перемогла і це стало ударом для почуттів «нових лівих». Але чому вони настільки критично це сприйняли, що, як було згадано в першому розділі, проявили апатію на виборах, або взагалі, як вираження свого протесту результату демократичного праймеріз, почали голосувати за конкурента Демократичної партії? Для даної відповіді розберемо для початку хто такий конкурент Гіллари на демократичних праймеріз Берні Сандерс.

Для цього було б доречно розглянути його передвиборчу програму, яку можна знайти на його особистому сайті і з якої нам стає відомо про обіцянки в сфері економіки, наприклад мінімальна заробітна плата 15 доларів в годину, а також запровадження так званого «білю про економічні права 21 століття», що несе в собі наратив про всезагальну соціальну-економічну рівність і допомогу, наприклад, обіцянка про погашення всіх позиків громадян США для студентських та медичних послуг. Також його програма пропонує запровадити по всій території США максимальну ставку для споживчих кредитів у розмірі 15% і відновити закон Гласса-Стіголла, за яким комерційні банки не мають права використовувати кошти вкладників для скуповування цінних паперів на фондовому ринку. Соціальні обіцянки Сандерса звучать як безкоштовна

медицина і навчання (включно університетське), рівність заробітної плати, незалежно від статі або раси, побудова житла для безхатніх, інвестиції для створення спеціальних робочих квот для кольорового населення та представників ЛГБТ-спільноти, а також він обіцяє жорсткий контроль з боку законодавства до проявів нетерпимості [16].

Для пересічного громадянина, не обов'язково навіть крайнє лівих поглядів, деякі ці обіцянки можуть звучати цілком адекватно, наприклад рівність заробітної плати в незалежності від раси або статі, однак, якщо подивитися на всі ці пункти не з емоційної, а більш раціональної сторони, починають виникати питання. Яким чином погасити усі позики кожного громадянина США та побудувати житло для всіх безхатніх? Очевидно, що для цього треба великі кошти, які Сандерс обіцяє отримати перерозподіливши гроші багатіїв [16].

Тобто, Сандерс являється класичним соціалістом, справжнім уособленням лідера «нових лівих». Однак, не тільки факт програшу політичного однодумця «нових лівих» обурило їх, для них це було лише каталізатором і доказом, що Демократична партія корумпована, оскільки основні претензії були направлені на саму кандидатуру Гіллари та усього демократичного істеблішменту в цілому. Їх звинувачували у роботі на великі корпорації, чорний лобізм і т.д..

До того ж дані претензії звучали не тільки від «нових лівих», але від усього американського суспільства, якщо звернутися до опитування від дослідницької компанії Gallup, недовіра до уряду та політичних еліт досягла історичного максимуму. У 2016 році лише 18% американців довіряли федеральному уряду, що є одним з найнижчих показників за останні десятиліття. Саме від цього постраждала кампанія Гіллари Клінтон, яку сприймали як представницю політичного істеблішменту [5], тоді як Дональд Трамп позиціонував себе як аутсайдера, який обіцяв «осушити болото» [59].

Це свідчить про те, що метаморфоза частини традиційних лівих у «нових лівих» з їх інакшим баченням картини світу, де навіть здавалось би їх політичні союзники ліві демократи насправді уособлюють в собі капіталістичну еліту, яка

є головним ворогом в їх ідеології, призвела до перемоги республіканців, оскільки «нові ліві», по-перше, самі почали проявляти протест під час президентських виборів 2016 року, через утримання від голосування, або навмисного голосування за конкурента демократів. А по-друге, завдяки масштабній акції «Окупуй Волл-стріт» розхитали настрої в суспільстві, збільшивши недовіру до чинної на той момент демократичної влади, що демонструє згадане дослідження від Gallup. Якщо сформулювати підсумок в одне речення: «розкол лівих і консолідація правих похитнуло політичний маятник США у правий бік, що свідчить прохід до влади Республіканської партії на чолі з Дональдом Трампом.

2.4 Настрої американців перед президентськими виборами 2020 року та перемога Джо Байдена

Республіканці відбули при владі один термін і через 4 роки, вже у 2020 році їх знову зміщають демократи, адже на пост президента встає їх представник Джо Байден.

Політичний маятник знову змінив свій напрямок і знову це сталося певною мірою через масштабну протестну акцію «нових лівих», але на цей раз акція була ще більша за розміром. Деякі експерти взагалі визначають її як найбільшу в історії Сполучених Штатів Америки, адже за оцінками експертів дана акція налічувала від 15 до 26 мільйонів учасників [45]. Даний протест носить назву Чорні Життя Важливі (Black Lives Matter) і він суттєво вплинув на американську політику.

Сам рух зародився ще у 2013 році у вигляді хештегів #BlackLivesMatter у соціальних мережах. Цей хештег мав мету продемонструвати обурення виправдувальним вироком для члена сусідської варти Джорджа Циммермана, який у лютому 2012 убив чорношкірого підлітка в цілях самооборони, що визнав суд, але спричинило суспільні протести [35]. Хештег був запущений трьома активістками Патріс Каллорс, Алісією Гарза і Айо Тометі.

З роками цей рух створений у соціальних мережах переріс у справжній, таким чином у 2014 році це гасло стало використовуватись проти поліцейського расизму стосовно афро американського населення у протестах проти вбивства Майкла Брауна та Еріка Гарнера [17]. І в кінцевому підсумку у масовому протесті 2020 року проти вбивства Джорджа Флойда поліцейським Дерекком Шовіном.

Незважаючи на здавалось би позитивний сенс цього руху, а саме боротьба проти расизму з боку правоохоронних органів по відношенню до чорношкірого населення США, цей рух у цьому дослідженні буде відзначений, як переважно негативний для Сполучених Штатів. Оскільки час його проведення відзначений високою кількістю вандалізму, грабіжем та іншим руйнуванням приватного майна, таким як, наприклад, знищення автомобілів [33; 2]. Таким чином, у страховій галузі відзначили збитків за 2020 рік більше, ніж 2 мільярда доларів [4]. Дані обставини послугували падінню рейтингу підтримки БЛМ з червня по вересень 2020 року у представників різних рас, крім чорношкірих, у яких навпаки виросла підтримка на 1%. У білошкірих відбулося падіння з 60% до 45%, у азіатів з 75% до 69%, а у латиноамериканців з 77% до 69% [32].

Також, як і в попередньому прикладі масштабної акції, яка вплинула на рух політичного маятника США, варто відзначити, що руху БЛМ притаманні про палестинські та антисемітські погляди, що дає змогу побачити зв'язок між ним і «новими лівими». Щоб довести дані погляди можна звернутися до соціальних мереж найбільш впливових учасників цього руху.

Наприклад, Ембер Шерман, голова чорношкірої фракції Молодих демократів Америки, зробила допис, де виразила підтримку бойовикам ХАМАСу під час терористичного акту в Ізраїлі жовтня 2023 року, пишуче наступне: «Як голова Чорного кокусу я повністю підтримую палестинський народ», розписуючи про підтримку народу, насправді вона демонструє солідарність з палестинськими терористами, адже додає до свого допису наступне: «Я закликаю людей, публічно визнати повстання, що відбувається в

Газі, і підтримати палестинський народ [18]». Оскільки допис був опублікований 8 листопада 2023 року єдине «повстання палестинського народу в Газі» про яке могла говорити Ембер це бойові дії терористів ХАМАСу та акції палестинців в їх підтримку.

Також БЛМ Чикаго опублікував у твіттері зображення пароплану з палестинським прапором і написом «я стою з Палестиною», цим дописом вони відсилалися на те, що деякі бойовики ХАМАСу під час терористичної атаки на концерт в Ізраїлі, саме таким чином влаштували атаку. Не дивлячись на те, що вони видалили цей допис, проте все рівно залишилися на стороні палестинців: «Вчора ми розіслали повідомлення, якими не пишаємося. Ми підтримуємо Палестину та її народ, який зробить все можливе, щоб жити вільно [19]». Також, інший підрозділ БЛМ, Black Lives Matter Grassroots, опублікував заяву про: «солідарність з нашою палестинською сім'єю», яка «чинить опір 57-річному колоніалізму і апартеїду поселенців [20]».

Щоб ще мати змогу віднайти зв'язок між рухом БЛМ і акцією «Окупуй Волл-стріт», та визначити їх як рухи «нових лівих», можна поглянути на ідеологію руху БЛМ і віднайти там ще дещо спільне, окрім вище зазначеної ідеї антисемітизму. Адже з часом, у руху БЛМ окрім расової несправедливості (що також є частина лівої повістки), додається також гасла про економічну та соціальну нерівність [40].

Проте, все ж таки ліві погляди у ньому мають форму не звичайного соціалізму по Марксу, з необхідністю ліквідації економічно класової різниці, за що виступали протестуючи із минулого прикладу. У випадку БЛМ мова йдеться про так званий культурний марксизм, який також притаманний «новим лівим».

Необхідно коротко відзначити, що таке культурний марксизм. Він зародився як реакція на відсутність реакції, тобто, як ще одна теорія, яка має мету пояснити провал теорії марксизму, згідно якої у Європі мала відбутися суспільна революція і робітничий клас скине свої буржуазні уряди, адже у робітників різних країн нібито більше спільного між собою, ніж зі своєю національною буржуазією. Однак, прийшов 1914 рік – і цього не відбулося.

Навіть революція у Російській Імперії не змусила об'єднатися усіх робітників світу.

Виходячи з цього марксистичні почали шукати причини провалу і вигадали її у вигляді «західної культури», зокрема християнства, що нібито пролетарії усього світу засліплені західною культурою і релігією, через що ті не здатні усвідомити свої класові інтереси. Ця теорія викладена у працях Антоніо Грамши, Дьйордя Лукача, Макса Хоркхаймера, Еріха Фрома, Теодора Адорна та Герберта Маркузе. Подолати західну культуру можливо шляхом мультикультуралізму, емансипацією жінок, зруйнуванням уявлення про існування лише двох гендерів, зруйнуванням традиційної сім'ї, підривом авторитету історичних фігур та спустошення церкви.

Повертаючись до БЛМ, як вже було зазначено вище, вони виступають більшою мірою саме з позицій культурного марксизму, тобто расова нерівність їх цікавить більшою мірою, бо соціальна і економічна в їх розумінні є вже похідною. А тепер потрібно згадати ідеї та дії, які були описані в минулій протестній акції «Occupy Wall-Street», а саме: 1) марксизм, 2) вандалізм, 3) антисемітизм, і розглянути їх в контексті БЛМ, це дасть нам змогу створити загальне уявлення стосовно зв'язку даного руху і руху 2012 року, проведеного «новими лівими». А також це дасть нам загальну характеристику так званих «нових лівих», що може знадобитися нам далі.

1) Як вже було зазначено, у БЛМ так само як і у Окупуї Волл-стріт проглядається марксизм, однак, у першого це так звана культурна версія, яка пригадаємо з опису раніше, не відкидає основні ідеї марксизму, а просто робить акцент на іншому - на культурі. А у другого, це звичайне класичне його розуміння, тобто з акцентом на економіку. Дане знання необхідне, щоб довести приналежність цих рухів саме до одного і того самого ідеологічного ядра.

2) Вандалізм. З короткого вводу в курс подій цих рухів, через згадані акти вандалізму стає зрозуміло, що він є невід'ємно їх частиною, це в кінцевому підсумку викликає певний спад підтримки цих рухів, що в свою чергу призводить до нестабільності в суспільстві і хитанню політичного маятника.

3) Антисемітизм – в обох рухах простежується прояви антисемітизму, причина можливо полягає в стереотипах про євреїв, як найзаможніших людей, що мають привілеї в порівнянні з іншими людьми. Для прикладу, після завершення Шестиденної війни, де Ізраїль переміг блок країн на ближньому сході, борцями за права чорношкірих в інформаційному бюлетені Студентського ненасильницького координаційного комітету, руху за громадянські права, була опублікована стаття. В ній містилися пронумеровані пункти, які описували Ізраїль як «незаконну державу», а палестинських біженців - як «жертв сіоністської, британської та американської агресії», Ізраїль тут повставав як приклад типової держави з політикою колоніалізму та імперіалізму [66]. Це дає змогу зрозуміти вектор їх думки в межах їхньої ідеології.

З усього цього опису схожості дій та ідей рухів стає видно, що вони проводилися однією і тією самою категорією людей «новими лівими». Так само як вони похитнули настрої людей у суспільстві заклавши в них недовіру до чинної влади у 2012 році, вони зробили це у 2020 році. Якщо звернутися до опитування від Gallup та статті від CNN, можна дізнатися що протестна акція БЛМ посилила недовіру уряду до 20%, а також спричинила поляризацію, оскільки 81% американців сприймали суспільство США як розділене [5; 59].

Даний фактор відіграв значну роль у хитанні політичного маятника США, разом із іншим фактором, а саме економічною кризою викликаною COVID-19 та світовою пандемією. Наприклад, безробіття у США на рівні 14,7%, а також лише 38% американців схвалили дії Трампа у боротьбі з пандемією [59; 25].

Дані обставини створили нові запити у американців: об'єднати суспільство та виправити економічну ситуацію, громадяни США, як зрозуміло із висновків минулих підрозділів, звикли це робити завдяки оновленню чинної президентської адміністрації, до того ж Байден у своїй програмі оголосив про те що виконає дані обіцянки [12], що ймовірно послугувало його перемозі у 2020 році.

2.5 Повернення до влади Дональда Трампа в 2024 році як результат суспільних очікувань громадян США

Як стає зрозуміло, тенденція на правління однією партією два строки поспіль у зазначеному для дослідження часовому проміжку обривається на Бараці Обамі, оскільки перший строк республіканця Дональда Трампа у 2016-2020 році завершився приходом демократів, так само як і строк демократів завершився у 2024 році, адже на останніх виборах знову повернувся республіканець Трамп.

Причини даного перебігу обставин декілька, по-перше, вже традиційна і, як буде визначено далі, економічна проблема. У 2021-2023 роках відбувся сплеск інфляції, її піковий рівень досяг 9,1% у червні 2022 року і залишив відчутний вплив для громадян США, зростання цін продовжилося навіть після падіння піку інфляції [25].

Як зазначає звіт від Pew Research Center, цитата: «Оскільки занепокоєння щодо стану економіки та інфляції триває, близько восьми з десяти зареєстрованих виборців (81%) кажуть, що економіка буде дуже важливою для їхнього голосування на президентських виборах 2024 року [41]». Тобто, з даної цитати можна зробити висновок, що поразка демократів була тісно пов'язана з економічними складнощами, а саме найбільшою інфляцією за останні 40 років і відповідно збільшенню цін на різні сфери життя.

Однак, розглянемо також інші проблеми. Друга причина поразки демократів, це імміграційна криза за часи правління Джо Байдена. У 2023 році було зафіксовано 2,5 мільйонів випадків нелегального перетину кордону [10], дана обставина призвела до того, що 88% зареєстрованих виборців виказало повністю, або частково підтримку ідеї з приводу покращення безпеки вздовж кордонів США. Що також стає відповіддю на причину поразки демократів у виборах 2024 року, оскільки імміграційна політика демократів набагато м'якша в порівнянні з республіканцями.

Третя причина поразки демократів це не виконання обіцянки Джо Байдена у подоланні поляризації в середині американського суспільства, оскільки як зазначає Gallup: «80% дорослого населення США вважають, що американці сильно розділені щодо найважливіших цінностей, тоді як 18% вважають, що країна єдина [42]».

Усі ці фактори нашарувалися й призвели до поразки демократів, до того ж роль відіграла слабка політична компанія Камали Харріс, новий представник від Демократичної партії та її асоціація з Джо Байденем [37].

Отже, політичний маятник знову повернувся та знову рух йому придало скрутне становище всередині США, причиною якого стала насамперед економічна проблема.

Висновки до Розділу 2

У другому розділі було проаналізовано, як політичний настрої громадян Сполучених Штат Америки впливали на результати президентських виборів у період з 2000 по 2024 рік. Встановлено, що суспільні реакції на соціальні, економічні та моральні кризи є визначальними чинником у зміні політичного вектору країни.

Дослідження показало, що виборці США схильні змінювати політичні уподобання у відповідь на невдоволення діяльністю чинної влади. Економічні спади, війни, корупційні, або моральні скандали формують запит на альтернативну ідеологію, що в свою чергу впливає на рух політичного маятника США, тим самим передаючи владу від демократів до республіканців і навпаки.

Також, підтверджено, що американські вибори мають запальний, реактивний характер, адже зміна влади часто відбувається не стільки на основі підтримки нової партії, скільки як форма протесту проти попередньої. Це вказує на важливу роль контекстуального чинника, тобто настроїв електорату формується під впливом конкретних подій, а не ідеологічних програм як таких.

Звідси випливає що ліво-праві зсуви в американській політиці є відповіддю на суспільні запити, які формуються під дією зовнішніх і внутрішніх викликів.

РОЗДІЛ 3. ПОЛІТИЧНА ПОЛЯРИЗАЦІЯ В США: ЕВОЛЮЦІЯ ТА ПОТЕНЦІЙНІ НАСЛІДКИ ДЛЯ МАЙБУТНЬОГО ДЕМОКРАТІЇ

Як стає зрозуміло з висновку минулого розділу даного дослідження, для того щоб спрогнозувати політичний ландшафт Сполучених Штатів Америки та визначити чи поверне політичний маятник США свій рух у майбутньому, потрібно дослідити еволюцію політичної поляризації, а також зробити прогноз стосовно наслідків для політичної основи США.

Політична поляризація має історичне коріння, пов'язане з розбіжністю у політичних поглядах правих і лівих, як стає відомо з першого розділу, однак ландшафт американської політики зазнав значних змін за останні десятиліття, як стає зрозуміло з часового проміжку обраного для другого розділу. Різні політичні та соціальні проблеми сприяли розвитку політичної поляризації, якщо звернутися до дослідження Pew Research Center, яке провело аналіз стосовно прірви між ідеологічною розбіжністю правих та лівих в США з 1994 року по 2014 рік, стає відомо, що 92% республіканці стали більш консервативними, а 94% демократів більш ліберальними [58]. Даний результат дослідження доводить збільшення ідеологічної дистанції між республіканцями та демократами і відповідно збільшення ступеню політичної поляризації в американському суспільстві.

Економічні проблеми, глобалізація та демографічні зміни посилили цей розкол. Наприклад, звіт від Brookings Institute за 2018 рік зазначає, що економічна стагнація середнього класу та зростання доходів вищого класу сприяли популістським рухам, таким як «Чаювання», які вплинули на збільшення республіканців в конгресі у 2010 році. Водночас такі громадські рухи, як Black Lives Matter, підняли питання расової справедливості, що привело демократів до влади у 2020 році, як це було описано в другому розділі [39].

Поляризація політики, як було вже сказано, відбулася як на загальному національному рівні між республіканцями та демократами, так і всередині

однієї ідеології. В минулому розділі ми вже зачіпляли тему «нових лівих» і далі мова піде саме про них. Як у тому ж другому розділі можна було побачити, у них хоча і є спільне коріння з лівими демократами, які уособлюють скоріше традиційних американських лівих. Все рівно між ними абсолютної солідарності не має. При чому настільки, що подеколи, як у одному з описаних випадків приходу республіканців до влади у згаданому декілька разів другому розділі, демократи програють через дії або протидії їм з боку «нових лівих».

Все це стається по причині різного ідеологічного ядра. Оскільки, традиційні ліві, тобто представники Демократичної партії США, як вже було зазначено в першому розділі, зберігають загальнонаціональну американську ідею капіталізму і не мають за мету радикально реформувати економічну систему на соціалістичний лад.

В свою чергу представники «нових лівих», оскільки являються результатом синтезу традиційних лівих США та традиційних лівих Європи, в своєму ідеологічному ядрі бачать необхідність повної трансформації економічної системи в Сполучених Штатах та встановлення соціальної рівності.

Збільшення чисельності представників «нових лівих» в американському суспільстві, що ми позначимо далі в дослідженні, по-перше, не дає змогу зміцнити політичні позиції Республіканській партії, що цілком зрозуміло враховуючи абсолютну ідеологічну розбіжність і що демонструють приклади з другого розділу. По-друге, Демократична партія так само не може перейняти на себе домінування в американській політиці, адже, не дивлячись на зазначену схожість з «новими лівими» та сама ключова розбіжність в ідеологічному ядрі вирішує все.

Це означає, що оскільки «нові ліві» в принципі в своїх ідеях відкидають базові загальнонаціональні американські принципи такі як капіталізм та приватна власність. В умовах двопартійної системи та традиційного американського розуміння правих та лівих, за яким обидва мають в собі зазначені принципи капіталізму та приватної власності, політичний маятник продовжить свій хаотичний рух.

Дана обставина дійсно мала би місце, якби не один факт, Демократична партія почала в цілях збільшення особистого електорату залучати до себе представників «нових лівих» створивши всередині себе так зване «прогресивне демократичне крило». Воно немає конкретної дати заснування, але почало формуватися в 2010-х роках та чітко виразилося в 2015 році [8].

Згідно зі звітом в DSA чисельність «нових лівих» всередині прогресивного демократичного крила збільшилася з 6 тис. осіб у 2015 році, до 94,667 осіб у 2021 році [27]. Також, дослідження Pew Research Center за 2021 рік показує, що прогресивне крило Демократичної партії, пов'язане з ідеями «нових лівих», має значну підтримку серед молоді. Зокрема, 65% виборців у віці 18-29 років підтримують «зелену політику», що є частиною наративу прогресивного крила, а 80% позитивно ставляться до руху Black Lives Matter.

Усі приведені дані, по-перше, доводять збільшення «нових лівих» в американському суспільстві, підтвердження чого потребувала дана заява у тексті раніше. По-друге, дані чітко підтверджують факт існування даного крила в середині Демократичної партії.

Дана обставина може бути чреватою для Демократичної партії США, оскільки прогресивне крило спричиняє внутріпартійну боротьбу в спробах перебудувати демократів з традиційно американського розуміння лівих ідей, на ідеї соціалізму. Досі, демократи центристи, як їх називають «нові ліві» представники прогресивного крила, не допускають захоплення влади в середині Демократичної партії, про що свідчать згадана у другому розділі поразка на праймеріз демократів Берні Сандерса, самого популярного політика серед «нових лівих», але з кількісним збільшенням членів прогресивного крила, ситуація може перемінитися.

Щоб довести наміри «нових лівих» перемогти традиційних демократів в середині їх партії, можна звернутися до двох цитат у статті від The Guardian: «Протягом чотирьох днів у конференц-залі готелю Westin Peachtree Plaza, що належить профспілці, в центрі Атланти, члени профспілки, в захваті від своїх зростаючих рядів і перемог на виборах, уявляли собі суспільство, вільне від

традиційного капіталізму. Але одразу ж вони почали обговорювати стратегію та структуру. Розбіжності щодо того, як DSA може найкраще скористатися сплеском інтересу, перегукувалися з основними дебатами про майбутнє Демократичної партії, в яких прагматизм протиставлявся ідеологічній чистоті [8]». З даної цитати ми чітко спостерігаємо які погляди має DSA, демократичні соціалісти Америки, які є частиною прогресивного крила Демократичної партії, а також, що вони мають наміри на майбутнє партії.

Друга цитата: «У результаті низки голосувань члени партії схвалили заходи щодо пріоритетного обрання демократичних соціалістів на всіх рівнях влади та збільшення кількості членів партії, яка наразі становить від 56 000, до 100 000, відхиливши при цьому пропозицію щодо запровадження національних політичних «лакмусових папірців» для кандидатів. Вони продовжуватимуть змагатися на праймеріз з демократами-центристами [8]».

Цитата свідчить про те, що соціалісти в Демократичній партії чітко наміряні збільшувати свою чисельність, як мінімум завдяки відмові від так званих «лакмусових папірців». Цей вираз означає відсутність чітких ідеологічних вимог чи критеріїв, які кандидати повинні виконувати, щоб отримати підтримку від організації. Цим самим, надавши більше політичної свободи своїм членам, вони сподіваються збільшити свою чисельність. А також, дана цитата підтверджує наміри прогресивного крила боротися за верховенство в Демократичній партії проти традиційних демократів.

Знову проговоримо, якщо кількість «нових лівих» зросте, а на те, що дана тенденція існує вказують дані зазначені раніше, «нові ліві» дійсно загрожують в умовах політичної поляризації всередині Демократичної партії перемогти традиційних демократів. Якщо це відбудеться, тоді капіталістичне ядро Демократичної партії під загрозою перетворитися на соціалістичне. Відтворення даного сценарію призведе до ситуації, коли в умовах загально національної американської політичної поляризації будуть існувати нові демократи-соціалісти, а проти них республіканці-консерватори.

Перші будуть на мати на меті повністю змінити устрій американського суспільства, як саме можна дізнатися із політичної програми Берні Сандерса, яка була згадана у другому розділі. А другі, відповідно консервативним цінностям зберегти існуючий, в першу чергу, капіталістичний порядок.

Тобто, ми маємо, поляризацію серед демократів, що у майбутньому загрожує реформації їх ідеологічного ядра, а також загальнонаціональну поляризацію між вже зазначеними демократами та республіканцями. На даному етапі демократи мають перепону для перемоги на виборах у вигляді внутрішньої поляризації. Таким чином, у другому розділі були наведені приклади, коли «нові ліві» спричиняли нестабільність у суспільстві навіть під час правління демократів, тим самим імпліцитно схилили так званих «незалежних виборців» голосувати за конкурента діючого уряду, в тих випадках це були республіканці.

Однак, те саме «нові ліві» робили вже і під час правління республіканців, приклади чого також маються в другому розділі. З чого робиться висновок, що вони продовжать робити вплив на хитання політичного маятника США до тих пір, поки не будуть мати власну партію при владі, або поки не займуть верховенство у вже існуючій Демократичній партії.

Зрозуміло, що не можна повністю перекласти всю вину з приводу хитання політичного маятника США на «нових лівих», загальнонаціональна поляризація також чинить свій вплив.

Зміна кількості консерваторів та лібералів впливає на перемогу тієї чи іншої партії, якщо звернутися до статистики від Gallup від 2025 року, яка за 2024 рік порівнює консерваторів та нових лівих, ми маємо наступні дані: консерватори 37% з яких 10% дуже консервативні, ліберальні 27% з яких 10% дуже ліберальні, центристи 34%, за чий голоси зазвичай змагаються демократи та республіканці [22].

Виходячи з даних, ми розуміємо, що консерваторів, які зазвичай голосують за Республіканську партію, на момент 2025 року більше, ніж лібералів, які зазвичай роблять свій вибір у бік Демократичної партії. Проте,

розрив в їх кількості не настільки великий, щоб гарантовано забезпечити перемогу республіканцям. Отже, причиною їх перемоги на останніх виборах 2024 року, це - центристи, які в свою чергу з оглядом на пригнічений економічний стан країни, а саме висока інфляція, а також ряд інших соціальних та політичних проблем за часи правління демократа Джо Байдена, зробили свій вибір в сторону конкурента демократів, республіканця Дональда Трампа.

Висновки до Розділу 3

Аналіз проведений в даному розділі показав, що політична поляризація є одним із ключових факторів, які визначають рух політичного маятника США. Йдеться як про зовнішню поляризацію між двома основними партіями – республіканцями та демократами, так і про внутрішню. Насамперед у середовищі Демократичної партії, де спостерігається протистояння між умовно «новими лівими» та традиційними центристами. Внутрішньопартійна роз'єднаність може суттєво впливати на виборчу здатність демократів, знижуючи їх шанси на перемогу.

Окрему ролі у формуванні результатів виборів відіграють центристські та незалежні виборці. Саме їхня реакція на соціально-економічне становище країни здатна схилити політичні терези на користь тієї чи іншої партії. З урахуванням економічного спаду в США в першому кварталі 2025 року, а саме -0,3% ВВП, частково спричиненого торговельною політикою адміністрації Дональда Трампа, а також зростанням інфляції та погіршенням міжнародних позицій США, можна припустити зростання невдоволення серед електорату [55; 9].

Незважаючи на внутрішні суперечності в Демократичній партії, подальше загострення економічної ситуації та зовнішньополітичної ізоляції США може знову змінити суспільні настрої на користь демократів, за аналогією до періоду після президенства Джорджа Буша Молодшого. Таким чином, політичний маятник США з високою ймовірністю продовжить свій рух, зберігаючи хаотичність в змінні влади між основними силами, що спостерігається останнє десятиліття.

ВИСНОВКИ

У процесі написання даної кваліфікаційної роботи було розглянуто особливості ліво-правих ідеологічних зсувів у США, а також з'ясовано, які фактори впливають на зміну політичного курсу країни. Робота складалася з трьох розділів, кожен з яких послідовно розкривав суть досліджуваного явища.

Перш за все, було встановлено, що в американському політичному дискурсі поняття «ліві» та «праві» мають інше значення, ніж у класичному європейському розумінні. Якщо в Європі йдеться про такі осі, як «рівність - нерівність» чи «свобода - авторитаризм», то в США розподіл більше ґрунтується на ставленні до конкретних соціальних і політичних питань, наприклад: оподаткування, медицина, імміграція, релігійні цінності тощо. При цьому обидві американські партії як демократи, так і республіканці поділяють спільну для всієї нації цінність «свободу», що є важливою особливістю їхньої політичної культури.

Окрему увагу в роботі приділено феномену політичного маятника, що описує чергування влади між двома партіями. Цей процес виявився не випадковим, а таким, що безпосередньо залежить від настроїв виборців. Економічні кризи, скандали, військові конфлікти або просто зниження довіри до чинного президента - усе це здатне змусити американців схилити маятник на протилежну політичну силу. З прикладів за 2000-2024 роки чітко видно, як зміни у суспільстві впливали на вибір громадян. Наприклад, перемога Джорджа Буша-молодшого у 2000 році стала можливою через втому від демократів і запит на традиційні цінності, а Барак Обама виграв вибори 2008 року на фоні економічної кризи, яка підірвала довіру до республіканців. Аналогічно, Дональд Трамп повернувся до влади у 2024 році внаслідок розчарування частини суспільства політикою Джо Байдена.

Окремо було досліджено питання політичної поляризації. Встановлено, що з кожним роком напруження між демократами і республіканцями в США зростає. Виборці дедалі рідше просто не погоджуються одне з одним - вони часто навіть не сприймають опонентів як людей з іншими поглядами, а радше як «противників» або «загрозу», що видно з реакцій людей на описані протестні акції своїх політичних опонентів. До того ж поляризація виникає навіть усередині самих партій, зокрема в середині демократичної партії. Адже, там відбувся розкол між «традиційними лівими» і «новими лівими», що значно знижує шанси демократів вигравати вибори, а також створює загрозу для демократії американського типу за рахунок ризику збільшення впливу «нових лівих» і відповідної деформації американського розуміння лівих ідей.

Під час дослідження стало зрозуміло, що надто часті зміни політичного курсу, хоча й є вираженням демократичного волевиявлення, мають і свої мінуси. Наприклад, реалізація довгострокових реформ у сфері екології чи охорони здоров'я стає складною або майже неможливою, оскільки кожна нова адміністрація скасовує чи кардинально змінює політику попередників. Це створює додаткову нестабільність і знижує довіру не лише всередині країни, а й з боку міжнародних партнерів.

Таким чином, у роботі було показано, що політичний маятник у США є не випадковим явищем, а системним процесом, який відображає глибші соціальні, економічні та культурні зміни. Причини ліво-правих зсувів полягають не лише у політичній боротьбі, а й у цінностях, настроях, кризах та історичному контексті. Оскільки, сучасний світ перебуває в умовах глобалізації та політичного домінування США, знання про ідеологічний вектор чинної американської влади має стратегічне значення для інших держав. Наприклад, політичні кризи у США, такі як: Велика рецесія, Black Lives Matter чи протест «Окупуй Волл-стріт», мають здатність до поширення на глобальному рівні. Саме тому розуміння логіки функціонування політичного маятника США, а також

ідеологічних орієнтирів ймовірної партії-переможця дає змогу іншим урядам адаптувати свою зовнішню політику, оцінювати ризики та формувати довгострокову стратегію взаємодії з США.

В результаті дослідження не лише висвітлює внутрішньополітичну динаміку США, а й пропонує інструмент для аналітичної оцінки глобальних наслідків американських виборів. Це робить тему ліво-правих зсувів актуальною не лише для американської політології, а й для міжнародних політичних прогнозів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акція «Захвати Уолл-стріт» обійшлася Нью-Йорку в 17 млн доларів // 24tv.ua. 2012. URL: https://24tv.ua/economy/ru/aktsiya_zahvati_uollstrit_oboshlas_nyuuyorku_v_17 mln_dollarov_n200039 (дата звернення: 14.03.2025).
2. Андрій Злобін. Закриті магазини, розграбовані кафе: який бізнес постраждав через протести в США // Forbes. 2020. URL: <https://www.forbes.ru/biznes/401941-zakrytye-magaziny-razgrablennye-kafe-kakoy-biznes-postradal-iz-za-protestov-v-ssha> (дата звернення: 14.04.2025).
3. Ігор пилип. Ювілей технологічної бульбашки: історія найбільшого обману 90-х // Економічна правда. 2022. URL: <https://epravda.com.ua/svit/shcho-take-bulbashka-dotkomiv-istoriya-naybilshogo-obmanu-90-h-804146/> (дата звернення: 09.03.2025).
4. 2020 Protests Changed Insurance Forever // World Economic Forum. 2021. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2021/02/2020-protests-changed-insurance-forever/> (дата звернення: 15.03.2025).
5. 2020 U.S. Presidential Election Exit Polls // CNN. 2020. URL: <https://edition.cnn.com/election/2020/exit-polls/president/national-results> (дата звернення: 14.03.2025).
6. A Chronology: Key Moments In The Clinton-Lewinsky Saga // CNN. 1998. URL: <https://edition.cnn.com/ALLPOLITICS/1998/resources/lewinsky/timeline/> (дата звернення: 16.03.2025).
7. Abramowitz A. I. The Disappearing Center: Engaged Citizens, Polarization, and American Democracy. New Haven: Yale University Press, 2010. 224 p. URL: <https://dokumen.pub/the-disappearing-center-engaged-citizens-polarization-and-american-democracy-9780300162882.pub> (дата звернення: 16.03.2025).

8. Adam G. Lean left: is America ready for a wave of Bernie Sanders-inspired socialists? // The Guardian. 2018. URL: <https://www.theguardian.com/us-news/2018/oct/26/america-midterms-democrats-socialism-bernie-sanders> (дата звернення: 17.03.2025).

9. Allison McMannus, Ryan Mullholland, Andrew Miller. 100 Days of the Trump Administration's Foreign Policy: Global Chaos, American Weakness, and Human Suffering // Center for American Progress. 2025. URL: <https://www.americanprogress.org/article/100-days-of-the-trump-administrations-foreign-policy-global-chaos-american-weakness-and-human-suffering/> (дата звернення: 12.03.2025).

10. An unprecedented year in immigration, and in anti-immigration rhetoric// NPR. 2024. URL: <https://www.npr.org/transcripts/1221006083> (дата звернення: 23.03.2025).

11. Anti-Semitism at Occupy Wall Street Protest // National Review. 2011. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=lurg7A6MKH0> (дата звернення: 12.03.2025).

12. Asma Khalid, Barbara Sprunt. Biden Counters Trump's 'America First' with 'Build Back Better' Economic Plan // NPR. 2020. URL: <https://www.npr.org/2020/07/09/889347429/biden-counters-trumps-america-first-with-build-back-better-economic-plan> (дата звернення: 17.03.2025).

13. Baker A. Moynihan C., Maslin S. City Room City Room Blogging From the Five Boroughs Police Arrest More Than 700 Protesters on Brooklyn Bridge // The New York Times. 2011. URL: <https://archive.nytimes.com/cityroom.blogs.nytimes.com/2011/10/01/police-arresting-protesters-on-brooklyn-bridge/> (дата звернення: 24.03.2025).

14. Barack Obama Elected President // The Guardian. 2008. URL: <https://www.theguardian.com/world/2008/nov/05/uselections2008-barackobama> (дата звернення: 09.05.2025).

15. Barron J., Moynihan City. Reopens Park After Protesters Are Evicted // The New York Times. 2011. URL:

<https://www.nytimes.com/2011/11/16/nyregion/police-begin-clearing-zuccotti-park-of-protesters.html> (дата звернення: 30.05.2025).

16. Bernie Sanders Official Website. URL: <https://berniesanders.com/> (дата звернення: 13.03.2025).

17. Black Lives Matter // Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/Black-Lives-Matter> (дата звернення: 12.03.2025).

18. Black Lives Matter Chicago: Facebook Post // Facebook. 2023. URL: <https://www.facebook.com/photo?fbid=658254833101446&set=a.197276712532596> (дата звернення: 18.03.2025).

19. Black Lives Matter Chicago: X Post // X. 2023. URL: <https://x.com/BLMChi/status/1712096179528294562> (дата звернення: 21.03.2025).

20. Black Lives Matter: Instagram Post // Instagram. 2023. URL: https://www.instagram.com/p/CyMsx9QpwLi/?utm_source=ig_embed&img_index=3 (дата звернення: 19.03.2025).

21. Bobbio N. Left and Right: The Significance of a Political Distinction. URL: <https://mronline.org/wp-content/uploads/2018/07/Bobbio-Norberto-Left-and-Right-Significance-Political-Distinction.pdf> (дата звернення: 27.03.2025).

22. Breannah M. Political Parties Historically Polarized Ideologically // Gallup. 2024. URL: <https://news.gallup.com/poll/655190/political-parties-historically-polarized-ideologically.aspx> (дата звернення: 18.03.2025).

23. Ceaser J. W. Liberal Democracy and Political Science. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1992. 256 p.

24. Colby I. GOP lawmaker says Trump's conduct meets 'threshold for impeachment' // The Washington Post. 2019. URL: https://www.washingtonpost.com/politics/republican-rep-justin-amash-says-trump-should-be-impeached/2019/05/18/be3c3b3c-79a6-11e9-bd25-c989555e7766_story.html (дата звернення: 17.03.2025).

25. Consumer Prices Up 9.1 Percent Over the Year Ended June 2022, Largest Increase in 40 Years // Bureau of Labor Statistics. 2022. URL: <https://www.bls.gov/opub/ted/2022/consumer-prices-up-9-1-percent-over-the-year-ended-june-2022-largest-increase-in-40-years.htm> (дата звернення: 10.03.2025).
26. David Burner. Making peace with the 60s. Princeton: Princeton University Press, 1996. 328 p. URL: <https://archive.org/details/makingpeacewith600burn/page/n11/mode/2up> (дата звернення: 12.03.2025).
27. Don McIntosh. TALKING SOCIALISM | Catching up with AOC // DSA USA. URL: <https://www.dsausa.org/blog/aoc/> (дата звернення: 19.03.2025).
28. Ehilg J. One Group, Two Parties: The Left in the USA // Rosa Luxemburg Stiftung. 2024. URL: <https://www.rosalux.de/en/news/id/52769/one-group-two-parties> (дата звернення: 17.03.2025).
29. Employment Situation: May 2020 // Bureau of Labor Statistics. 2020. URL: https://www.bls.gov/news.release/archives/empsit_05082020.htm (дата звернення: 14.03.2025).
30. Fantina R. S Hillary Clinton: Elitist, Imperialist, Politician Extraordinaire // CounterPunch. 2015. URL: <https://www.counterpunch.org/2015/05/01/hillary-clinton-elitist-imperialist-politician-extraordinaire/> (дата звернення: 17.03.2025).
31. Far-Right European Parliament Group Expels Germany's AfD After SS Remark // Reuters. 2024. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/far-right-european-parliament-group-expels-germanys-afd-after-ss-remark-2024-05-23/> (дата звернення: 16.03.2025).
32. February 2021 Harvard-Harris Poll // Harvard Harris Poll. 2021. URL: https://harvardharrispoll.com/wp-content/uploads/2021/03/February2021_HHP_Topline_RV.pdf (дата звернення: 14.03.2025).
33. Franklen T., Lerman R. Retailers, Restaurants Across U.S. Close Their Doors Amid Protests // The Washington Post. 2020. URL:

<https://www.washingtonpost.com/technology/2020/06/01/retailers-restaurants-across-us-close-their-doors-amid-protests/> (дата звернення: 13.03.2025).

34. George W. Bush // History.com. 2020. URL: <https://www.history.com/articles/george-w-bush> (дата звернення: 12.03.2025).

35. George Zimmerman acquitted in Trayvon Martin case // The Guardian. 2013. URL: <https://www.theguardian.com/world/2013/jul/14/zimmerman-acquitted-killing-trayvon-martin> (дата звернення: 30.03.2025).

36. Global Public Opinion in the Bush Years (2001–2008) // Pew Research Center. 2008. URL: <https://www.pewresearch.org/global/2008/12/18/global-public-opinion-in-the-bush-years-2001-2008/> (дата звернення: 31.03.2025).

37. Goldmacher S., Haberman M., Swan J. How Trump Won, and How Harris Lost // The New York Times. 2024. URL: <https://www.nytimes.com/2024/11/07/us/politics/trump-win-election-harris.html> (дата звернення: 23.03.2025).

38. Hawkins M. Political Conservatives and Religion in Politics. ThoughtCo. 2020. URL: <https://www.thoughtco.com/political-conservatives-and-religion-in-politics-3303428> (дата звернення: 19.03.2025).

39. Hendrickson C., Muro M., Galston W. A. Countering the Geography of Discontent // Brookings Institution. 2018. URL: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2018/11/2018.11_Report_Countering-geography-of-discontent_Hendrickson-Muro-Galston.pdf (дата звернення: 11.03.2025).

40. How Can We Win? Kimberly Jones Powerful Speech Video Full Length Black Lives Matter// CARJAM TV. 2020. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=llci8MVh8J4&t=180s> (дата звернення: 18.03.2025).

41. Issues and the 2024 Election // Pew Research Center. 2024. URL: <https://www.pewresearch.org/politics/2024/09/09/issues-and-the-2024-election/> (дата звернення: 16.03.2025).

42. Jeffrey M.J. Americans Agree Nation Divided on Key Values // Gallup. 2024. URL: <https://news.gallup.com/poll/650828/americans-agree-nation-divided-key-values.aspx> (дата звернення: 13.03.2025).

43. Kathy R., Joel F. Economic Downturn and Legacy of Bush Policies Continue to Drive Large Deficits // Center on Budget and Policy Priorities. 2013. URL: <https://www.cbpp.org/research/economic-downturn-and-legacy-of-bush-policies-continue-to-drive-large-deficits> (дата звернення: 27.03.2025).

44. Kirk R. The Conservative Mind: From Burke to Eliot. URL: <https://kirkcenter.org/wp-content/uploads/2018/07/API-Research-Kirk-The-Conservative-Mind.pdf> (дата звернення: 26.03.2025).

45. Larry B., Quoc Trung B., Jugal K. Black Lives Matter May Be the Largest Movement in U.S. History // The New York Times. 2020. URL: <https://www.nytimes.com/interactive/2020/07/03/us/george-floyd-protests-crowd-size.html> (дата звернення: 19.03.2025).

46. Lawyers for Occupy Wall Street Wade Through Legal Morass of First Amendment Rights at Zuccotti Park // Politico. 2011. URL: <https://www.politico.com/states/new-york/city-hall/story/2011/10/lawyers-for-occupy-wall-street-wade-through-legal-morass-of-first-amendment-rights-at-zuccotti-park-070250> (дата звернення: 17.03.2025).

47. Long. C. NYC protesters scale fence at vacant lot// AP News. 2011. URL: <https://apnews.com/article/new-york-arrests-occupy-wall-street-829c86df8a9f4b82819e01b32ff106a1> (дата звернення: 13.03.2025).

48. Marx K. On The Jewish Question // Deutsch-Französische Jahrbücher. 1844. 21 p.

49. Michelle B., V. Dion, Alison K. Bush's Legacy: The Iraq War // The Washington Post. 2007. URL: <https://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/09/15/AR2007091500826.html> (дата звернення: 23.03.2025).
50. Mier. J. Bernie Sanders Voters Helped Trump Win and Here's Proof// Newsweek. 2017. URL: <https://www.newsweek.com/bernie-sanders-trump-2016-election-654320> (дата звернення: 30.05.2025).
51. Mutikani L. US economy shrinks in first quarter as tariffs unleash flood of imports// Reuters. 2024. URL: <https://www.reuters.com/business/stockpiling-ahead-tariffs-likely-hurt-us-economy-first-quarter-2025-04-30/> (дата звернення: 31.03.2025).
52. Obama's Campaign for Change // The Guardian. 2008. URL: <https://www.theguardian.com/world/2008/jul/16/uselections2008.barackobama> (дата звернення: 30.03.2025).
53. Occupy Pepper spray // WMAR-2 News. 2011. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=daNQl0yJbn0> (дата звернення: 30.05.2025).
54. Occupy Wall Street: One Year Anniversary // BBC. 2012. URL: https://www.bbc.com/russian/international/2012/09/120918_occupy_wall_street_ann о (дата звернення: 20.03.2025).
55. Paul T. The Demographic Trends Shaping American Politics in 2016 and Beyond // Pew Research Center. 2016. URL: <https://www.pewresearch.org/short-reads/2016/01/27/the-demographic-trends-shaping-american-politics-in-2016-and-beyond/> (дата звернення: 14.03.2025).
56. Peter Schiff Speaks for 1 Percent at Occupy Wall Street // ReasonTV. 2011. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=UGL-Ex1CD1c> (дата звернення: 16.03.2025).
57. Plumer B., Popovich N. What Trump's Environmental Rollbacks Mean for Global Warming // The New York Times. 2020. URL:

<https://www.nytimes.com/interactive/2020/09/17/climate/emissions-trump-rollbacks-deregulation.html> (дата звернення: 17.03.2025).

58. Political Polarization in the American Public // Pew Research Center. 2014. URL: <https://www.pewresearch.org/politics/2014/06/12/political-polarization-in-the-american-public/> (дата звернення: 24.03.2025).

59. Presidential Approval Ratings: Donald Trump // Gallup. 2020. URL: <https://news.gallup.com/poll/203198/presidential-approval-ratings-donald-trump.aspx> (дата звернення: 18.03.2025).

60. Presidential Elections and the American Political System. U.S. Embassy in Denmark. URL: <https://dk.usembassy.gov/usa-i-skolen/presidential-elections-and-the-american-political-system/> (дата звернення: 26.03.2025).

61. Roberts H. Shocking Photos: Protester Defecating on Police Car // Daily Mail. 2011. URL: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-2046586/Occupy-Wall-Street-Shocking-photos-protester-defecating-POLICE-CAR.html> (дата звернення: 24.03.2025).

62. Singsen D. Labor Unions Were Occupy Wall Street's Key, Forgotten, Conflicted Ally // Jacobin. 2021. URL: <https://jacobin.com/2021/09/occupy-wall-street-ows-zuccotti-park-nyc-labor-movement-unions-collaboration> (дата звернення: 08.03.2025).

63. Smith K. B., Greenblatt A. The Lancet: Political Polarization and Health Outcomes // The Lancet. 2020. Vol. 396, Issue 10260. URL: [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(20\)32290-X/abstract](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(20)32290-X/abstract) (дата звернення: 20.03.2025).

64. Smith M. What Do Americans Think Socialism Looks Like? // YouGov. 2020. URL: <https://today.yougov.com/topics/politics/articles-reports/2020/10/04/what-do-americans-think-socialism-looks> (дата звернення: 16.03.2025).

65. Stiglitz J. The Economic Consequences of Mr. Bush // Vanity Fair. 2007. URL: <https://www.vanityfair.com/news/2007/12/bush200712> (дата звернення: 13.03.2025).
66. Student Nonviolent Coordinating Committee Newsletter. July 1967. URL: https://www.crmvet.org/docs/sv/6707_sncc_news-r.pdf (дата звернення: 12.03.2025).
67. Tanielian T., Jaycox H. L., Schell T. I., Marshall G. N., Burnam M. A., Eibner C., Karney B. R., Meredith L. S., Ringel J. S., Vaiana M. E. Mental Health and Cognitive Care Needs of America's Returning Veterans // RAND Corporation. 2008. URL: https://www.rand.org/pubs/research_briefs/RB9336.html (дата звернення: 11.03.2025).
68. The American Political System Explained in 10 Minutes. Learn Liberty. 2016. URL: https://www.youtube.com/watch?v=JpED-NJd_fU (дата звернення: 09.03.2025).
69. The Progressive Left // Pew Research Center. 2021. URL: <https://www.pewresearch.org/politics/2021/11/09/progressive-left/> (дата звернення: 19.03.2025).
70. Theodore J. Lowi. Why Is There No Socialism in the United States? A Federal Analysis. 1984. Vol. 5, No. 4. P. 369-380. URL: <https://www.jstor.org/stable/1601004> (дата звернення: 15.03.2025).
71. Viereck P. Conservatism Revisited: The Revolt Against Ideology, 1815–1949. URL: https://ia601404.us.archive.org/22/items/in.ernet.dli.2015.183628/2015.183628.Conservatism-Revisited-1815-1949_text.pdf (дата звернення: 14.03.2025).